

S&V Seminar nieuw pensioenstelsel De inrichting van het pensioencontract

Lonneke Thissen en Ewout Schotanus
19 mei 2021

SPRENKELS **VERSCHUREN**
STRATEGY • GOVERNANCE • RISK • LEGAL

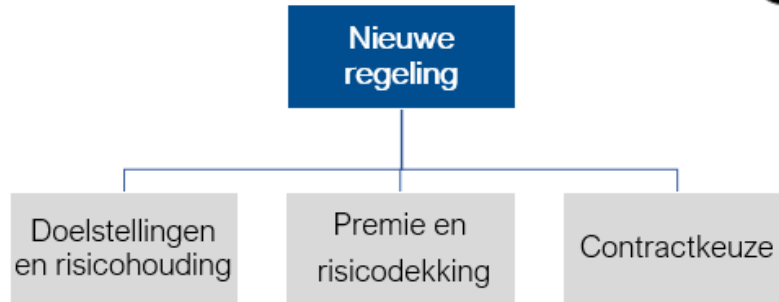
Inleiding: Brief minister Koolmees 10 mei 2021

- 🌀 **Wetgeving nog niet definitief!**
Begin 2022 naar Tweede Kamer met inwerkingtreding 2023 (i.p.v. 2022)
- 🌀 **Sociale partners: definitieve afspraken (invulling) contract, invaren, compensatie**
Per 1 januari 2025 i.p.v. 1 januari 2024?
- 🌀 **Opdrachtaanvaarding fonds en besluit al dan niet invaren**
Per 1 juli 2025 i.p.v. 1 juli 2024?
- 🌀 **Uiterlijk 1 januari 2027 (was: 2026): implementatie nieuw pensioencontract**
- 🌀 **Nabestaandenpensioen?**
- 🌀 **Vrijstellingsregeling 2021 en keuze voor transitie FTK vanaf eind 2022**

Centrale keuzes

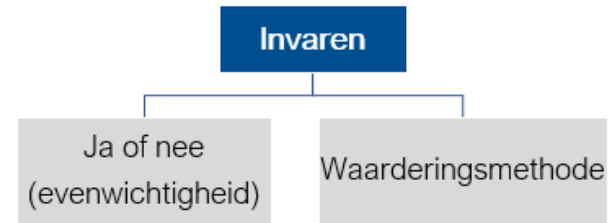
Sociale partners

1

Hoe zou de nieuwe regeling er uit moeten zien?

3

Wat gebeurt er met het opgebouwd pensioen?

Sociale partners en fonds

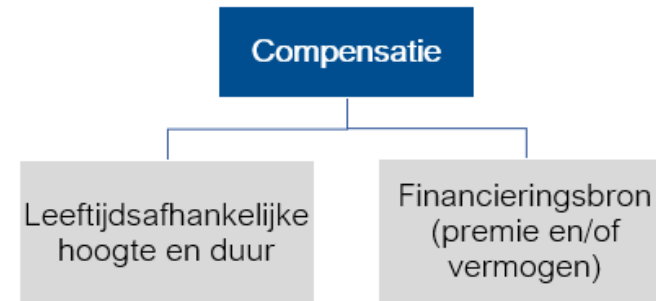
Fonds, input sociale partners

2

Welk fondsbeleid past bij de gewenste situatie ?

4

Wie gaat er op achteruit en hoe kan dat gecompenseerd worden?

Sociale partners en fonds (vermogen)

Ons webinar van 21 april ging over fase 1: contractkeuze
Dit webinar gaat over fase 2: vormgeving nieuw pensioencontract

Webinar is onderdeel van tweede fase: 'inrichting contract'

- 🌐 Centrale vraag: Welke invulling van het contract leidt tot de beste resultaten voor onze deelnemers?
- 🌐 Focus vandaag
 - Kwantitatieve aspecten op hoofdlijnen
 - Inzicht in beleidskeuzes binnen het nieuwe pensioenstelsel en welke invloed die hebben op de ALM-resultaten
 - Aan de hand van realistisch voorbeeld, maar elk fonds is anders!
 - Uiteraard spelen kwalitatieve elementen bij beleidskeuzes ook een rol
- 🌐 Kwantitatieve analyse is input voor definitief besluit sociale partners toekomstige pensioenregeling en opdrachtaanvaarding door pensioenfonds

Aan welke “knoppen” kan op hoofdlijnen worden gedraaid en wat levert dat op?

De premie vormt in beide contracten de basis

- **De premie is fiscaal gemaximeerd**
 - Premie voor uitkeringen na pensionering (OP + PP) + kosten + risicopremie
 - Tot 2036 (2037?) maximaal: 30% + kosten + risicopremies = 33% a 34%
- **Sociale partners maken afspraken over de premiehoogte en verdeling daarvan tussen werknemer en werkgever**
 - Er is geen verschil in premie tussen beide contracten (m.u.v. kosten)
- **De ambitie is onafhankelijk van het contract**
 - Periodieke toetsing ambitie alleen binnen NPC automatisme
 - De kans op behalen ambitie volgt uit de contract invulling
 - NPC: Het pensioenfonds geeft inzicht in de kans op het behalen van de door sociale partners vastgestelde ambitie, gegeven de premie

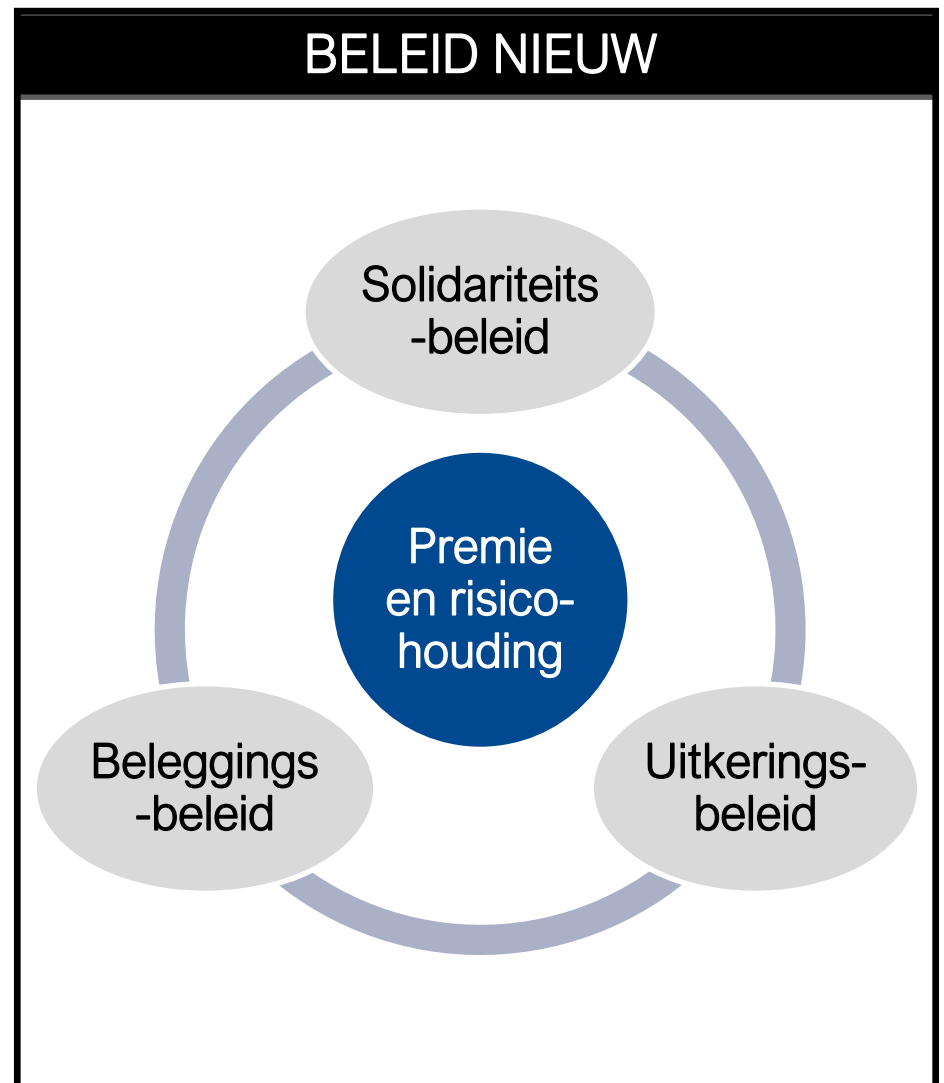
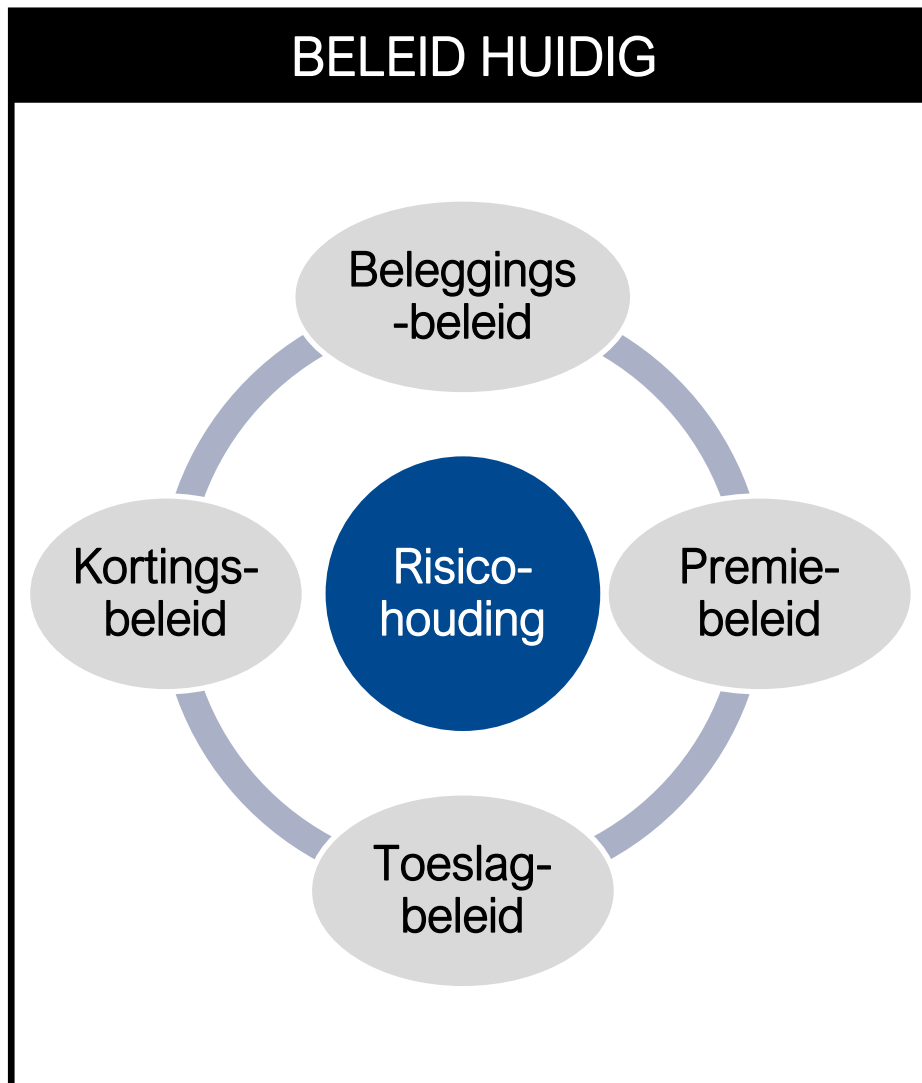
Relatie premie en ambitie staat vast

Netto premie 30% <i>Bruto 34%</i>	• Ambitie reële rente: 75%
Netto premie 27% <i>Bruto 31%</i>	• Ambitie reële rente: 70%
Netto premie 20,5% <i>Bruto 24,5%</i>	• Ambitie reële rente: 60%

Ambitie o.b.v. projectierendement RTS kan hoger of lager zijn
Let op: ervaringssterfte en aantal opbouwjaren speelt een rol!

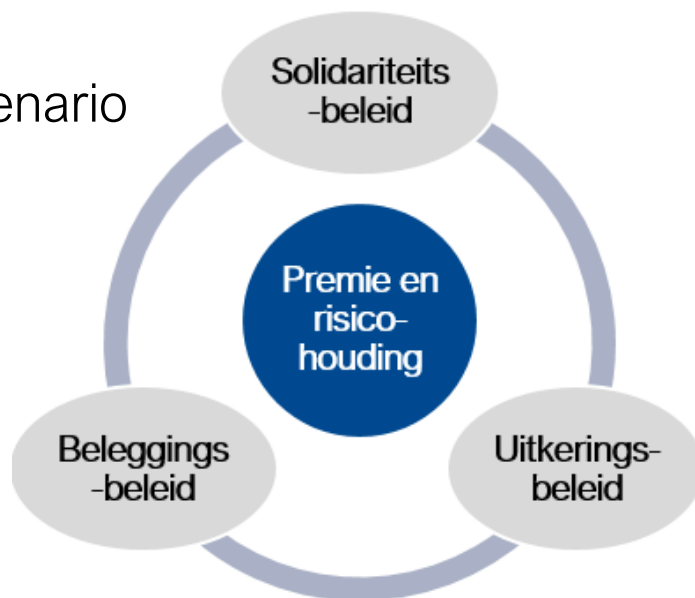
Kans op behalen ambitie afhankelijk van beleid en veronderstellingen

Pensioen afhankelijk van beleid en ontwikkelingen

Centrale vraag bij opzetten beleid

- Hoe hoog moet uitkering zijn?
 - Vervangingsratio verwacht en slecht weer scenario
- Hoe moet uitkering zich gedragen?
 - Startbedrag
 - Ontwikkeling uitkering in verwacht scenario
 - Volatiliteit uitkering

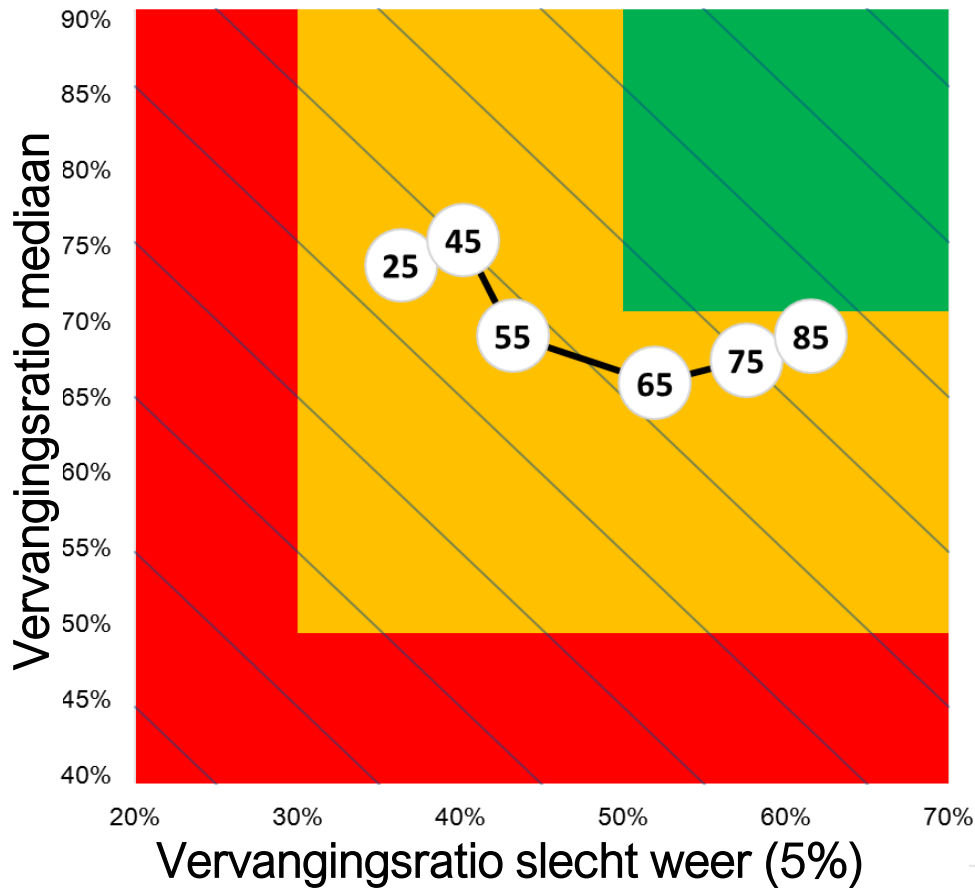

De risicohouding vormt de basis voor het beleid.
In ons webinar van 21 april is ingegaan op de risicohouding.

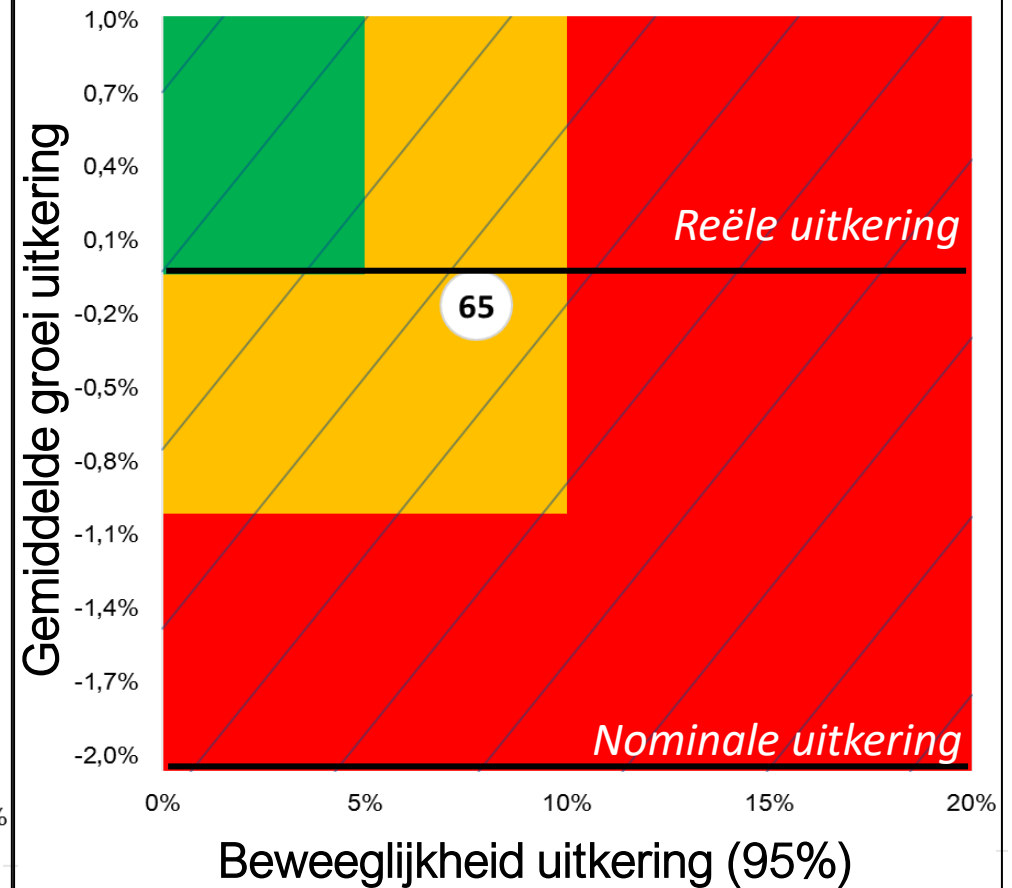
Maatstaven gevisualiseerd

Basisvariant

Hoe hoog is de uitkering?

Hoe gedraagt de uitkering zich?

Output is afhankelijk van veronderstellingen, premie en beleid

Beleid in het nieuwe stelsel

Welk beleggingsbeleid past bij de risicohouding van de deelnemers?

Beleggingsbeleid: Wat valt er te kiezen?

Beleggingsbeleid	NPC	WVP met solidariteitsreserve	WVP zonder solidariteitsreserve
Kenmerken contract			
• Collectieve mix met leeftijdsafhankelijke toedeling rendement	✓	✗	✗
• Leeftijdsafhankelijke mix (individueel of collectief)	✗	✓	✓
• Opheffen leenrestrictie	✓	✗	✗
Voor wie	Iedereen	Verplicht: BPF/BRP	Niet verplicht: OPF/APF

Vormgeving beleggingsbeleid binnen contracten

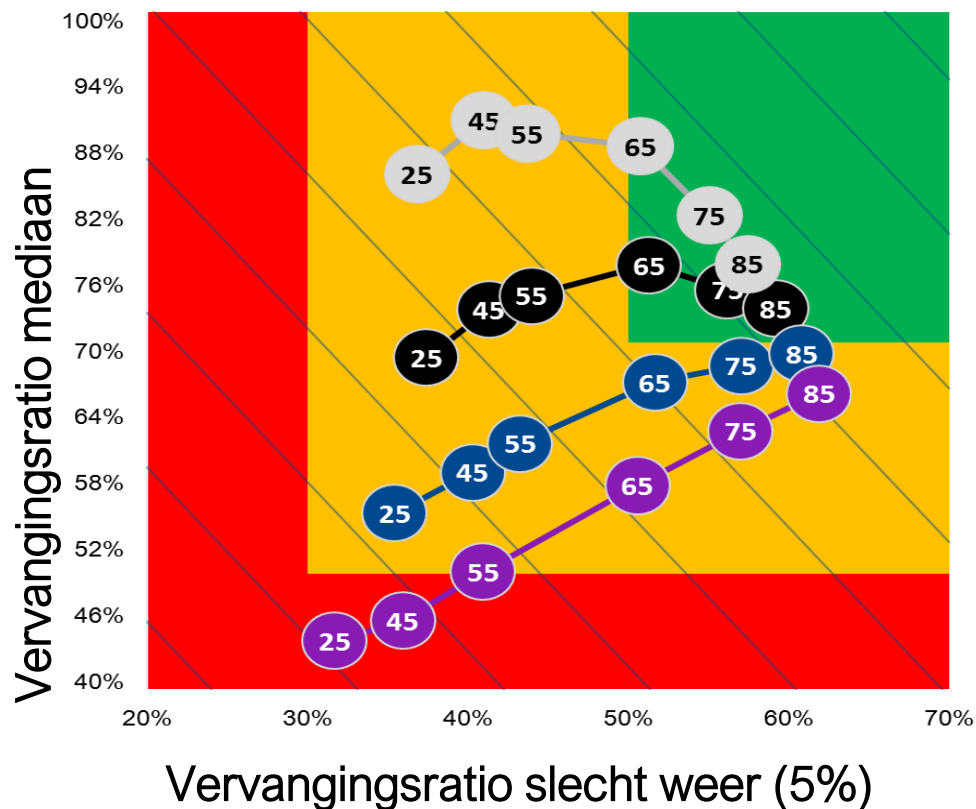
- **WVP: leeftijdsafhankelijke beleggingsmix**
 - Default door fonds, eventueel keuzes beleggingsrisico
- **NPC: collectieve beleggingsmix met leeftijdsafhankelijke toedeling van de beleggingsopbrengsten (beschermingsrendement en overrendement)**
 - Mogelijk om van “lifecycle” toerekening risico en rendement af te wijken door keuzes m.b.t. invulling beschermingsrendement.
 - Groter productenpalet, mogelijkheid tot opheffen leenrestrictie
- **Risicohouding naar leeftijd is basis voor het beleggingsbeleid.**
 - Welk beleggingsrisico past bij risicohouding deelnemers?
 - Wat levert opheffen leenrestrictie op?

Het is mogelijk om binnen elk van de contracten het beleggingsbeleid zodanig vorm te geven dat hetzelfde rendement en risico resulteert.

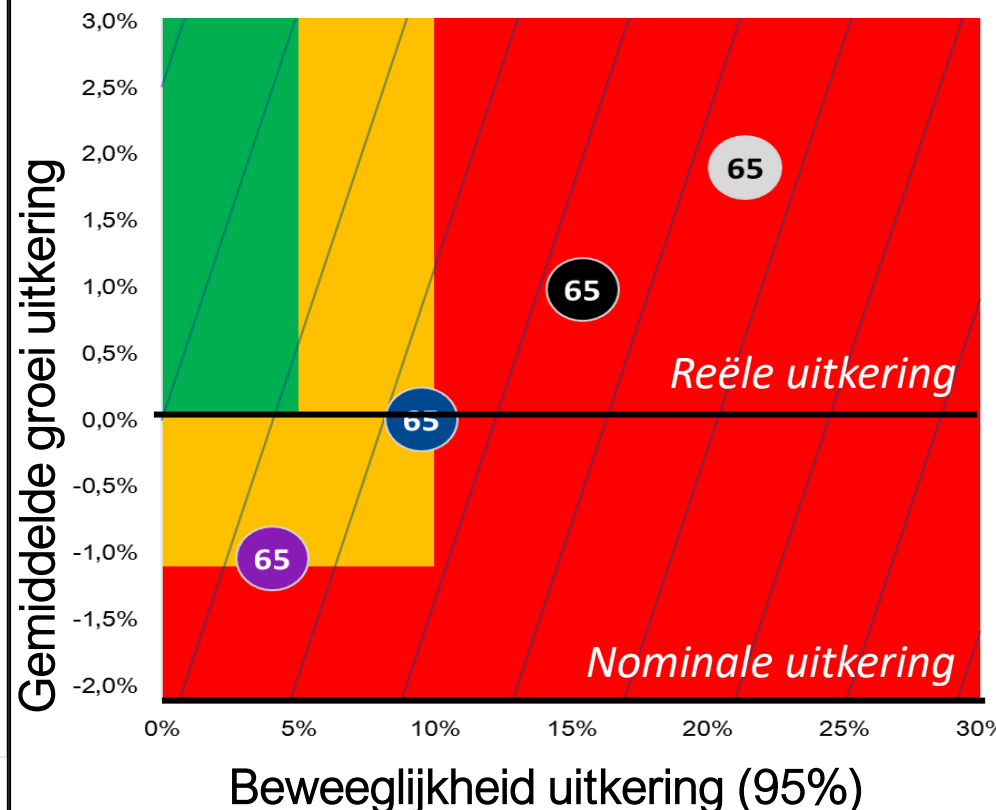
Beleid grote invloed op verwachting en risico

70% zakelijke waarden
50% zakelijke waarden
30% zakelijke waarden
10% zakelijke waarden

Hoe hoog is de uitkering?

Hoe gedraagt de uitkering zich?

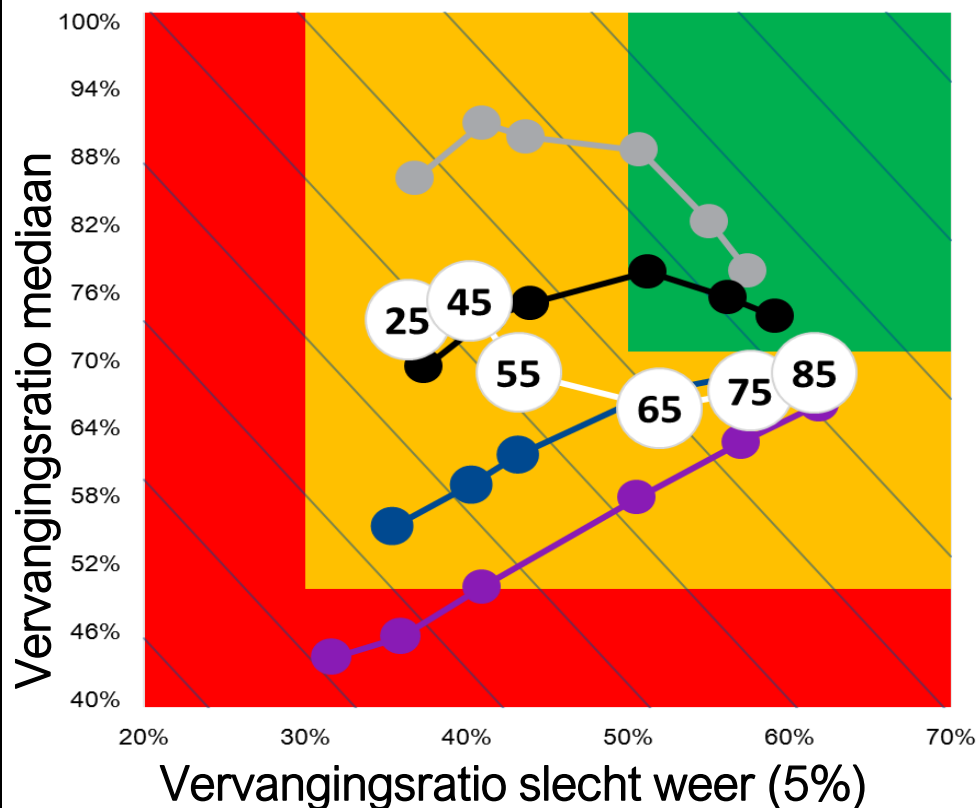

- Uitkomst is afhankelijk beleggingsmix en kans op behalen ambitie dus ook.
- Voor reële uitkering is in dit voorbeeld 30% zakelijke waarden benodigd. De uitkering beweegt zich in 95% van de scenario's dan tussen +10% en -10%

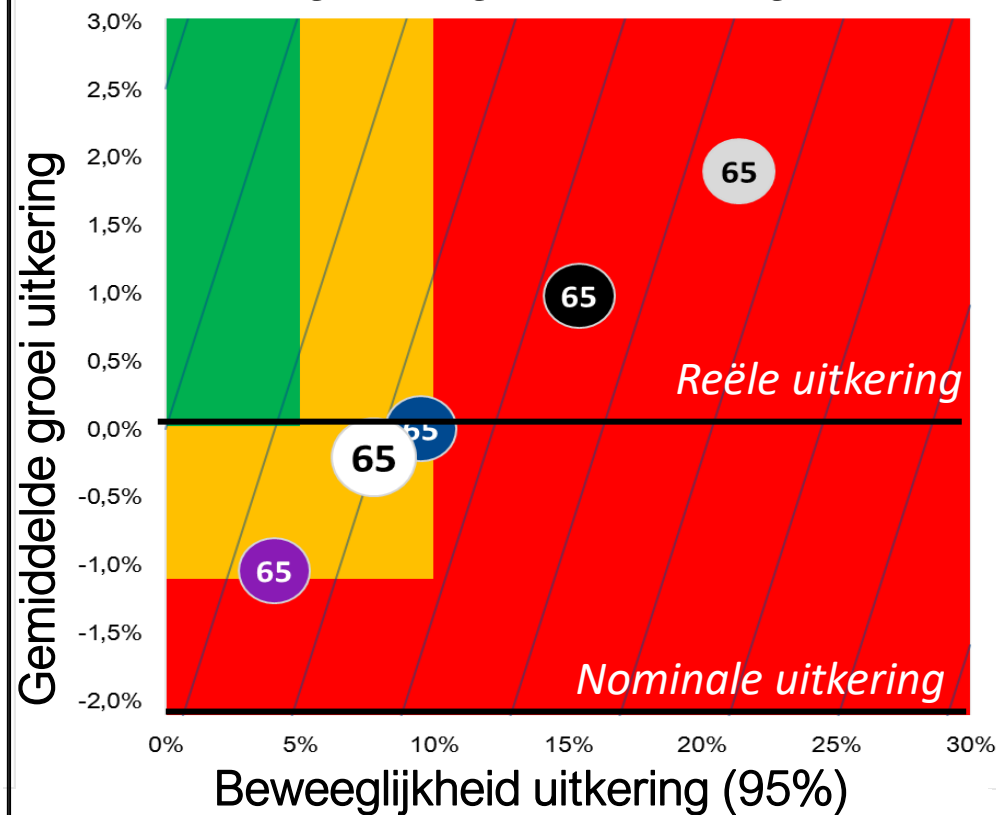
Via lifecycle verwachting en risico naar leeftijd

□	Basisvariant
■	70% zakelijke waarden
■	50% zakelijke waarden
■	30% zakelijke waarden
■	10% zakelijke waarden

Hoe hoog is de uitkering?

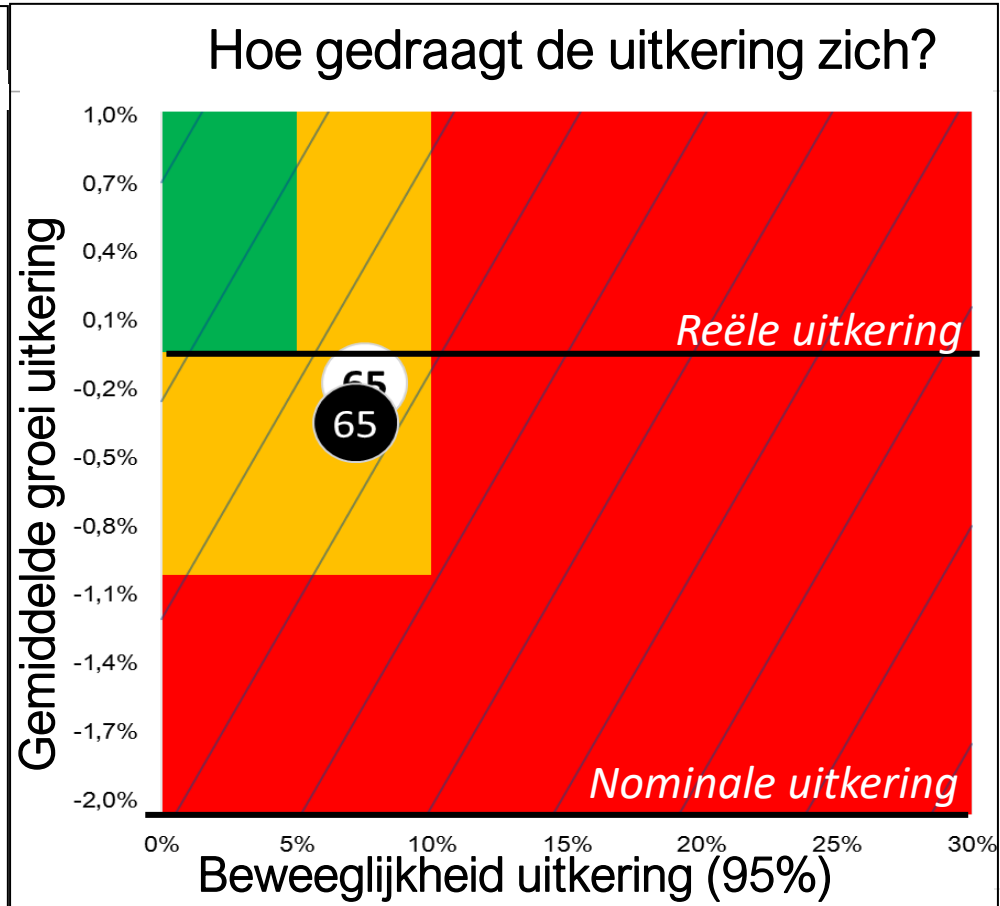
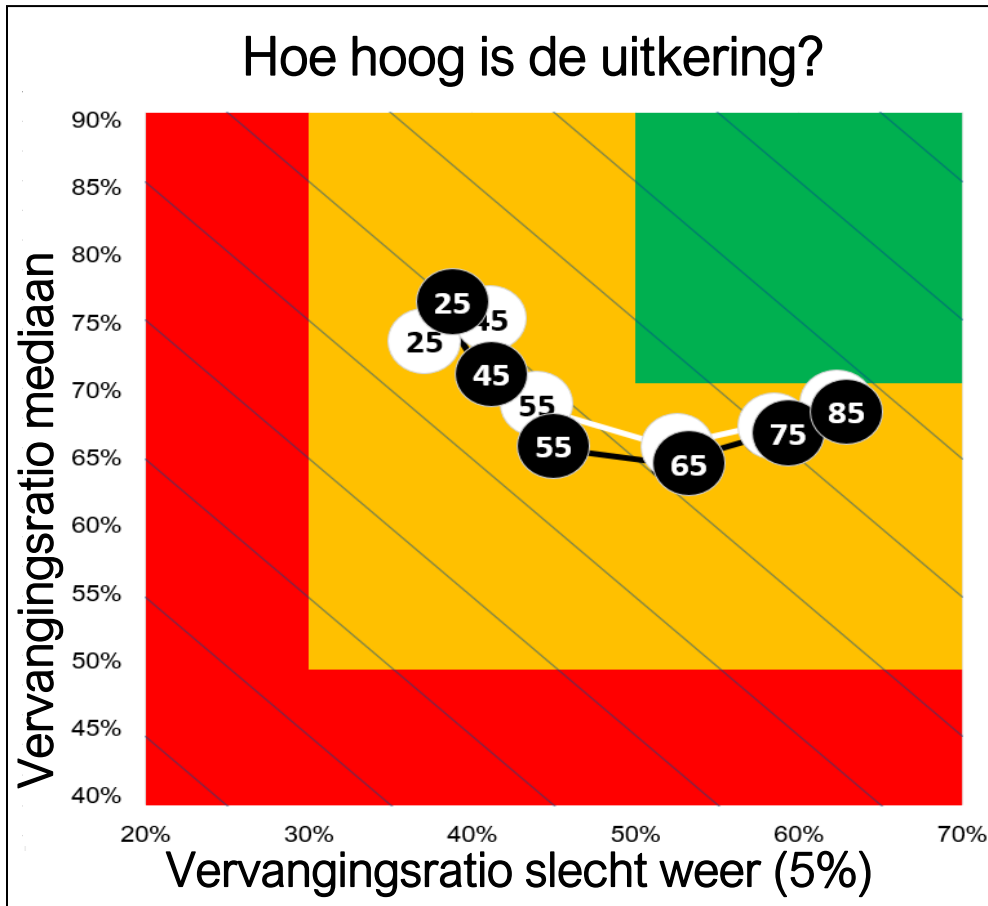
Hoe gedraagt de uitkering zich?

- 🌀 Constructie van de lifecycle van oud naar jong
- 🌀 Projectierendement: niet meer dan 35% zakelijke waarden

Impact van opheffen leenrestrictie

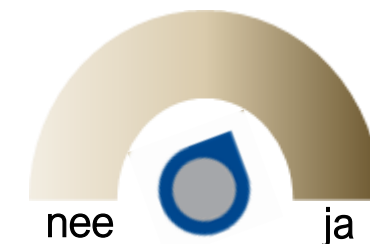
Met leenrestrictie
Zonder leenrestrictie

- ⦿ Het opheffen van de leenrestrictie is alleen binnen NPC mogelijk
- ⦿ Opheffen leenrestrictie=anders verdelen risico over generaties / toevoegen risico?
- ⦿ Het opheffen van de leenrestrictie kent ook risico's

Conclusies beleggingsbeleid

- Vormgeving beleggingen binnen contracten is anders, maar beleggingsbeleid kan zodanig vormgegeven worden dat hetzelfde rendement en risico resulteert.
- Het beleggingsbeleid bepaalt in belangrijke mate rendement en risico
 - Pensioenuitkomsten afhankelijk van risicohouding, beleidskeuzes en economie.
 - Maatstaven: vervangingsratio, groei en stabiliteit uitkering
- NPC: opheffen leenrestrictie
 - Toevoegen risico of anders verdelen over generaties?
 - Kwalitatieve aspecten?
- Andere aspecten
 - WVP: keuzemogelijkheden beleggingen
 - NPC: groter productenpalet: meer mogelijkheden optimaliseren risico/ rendement?

NPC: Opheffen leenrestrictie?

Centrale vraag: Welk beleid past bij de risicohouding van de deelnemers?

Beleid in het nieuwe stelsel

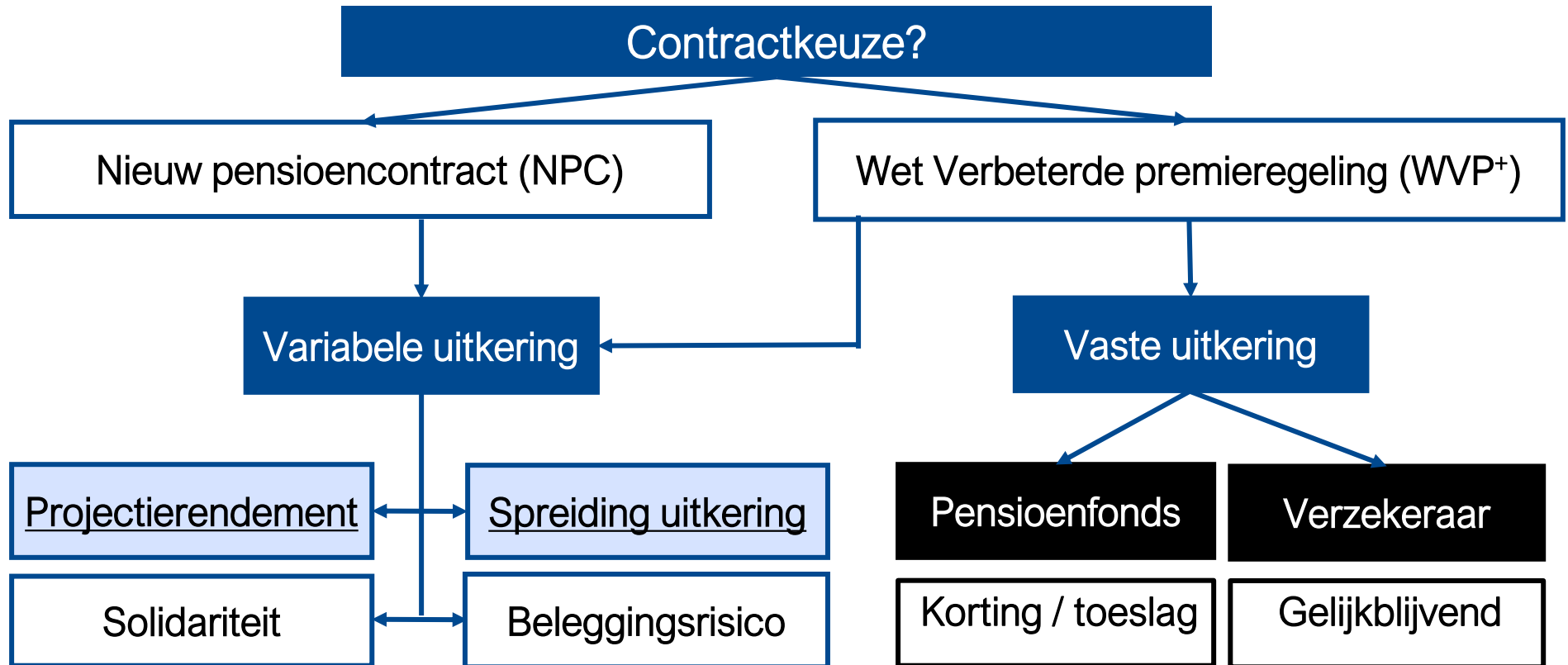

Welk uitkeringsbeleid past het beste bij de risicohouding van de deelnemers?

Uitkeringsbeleid: Wat valt er te kiezen?

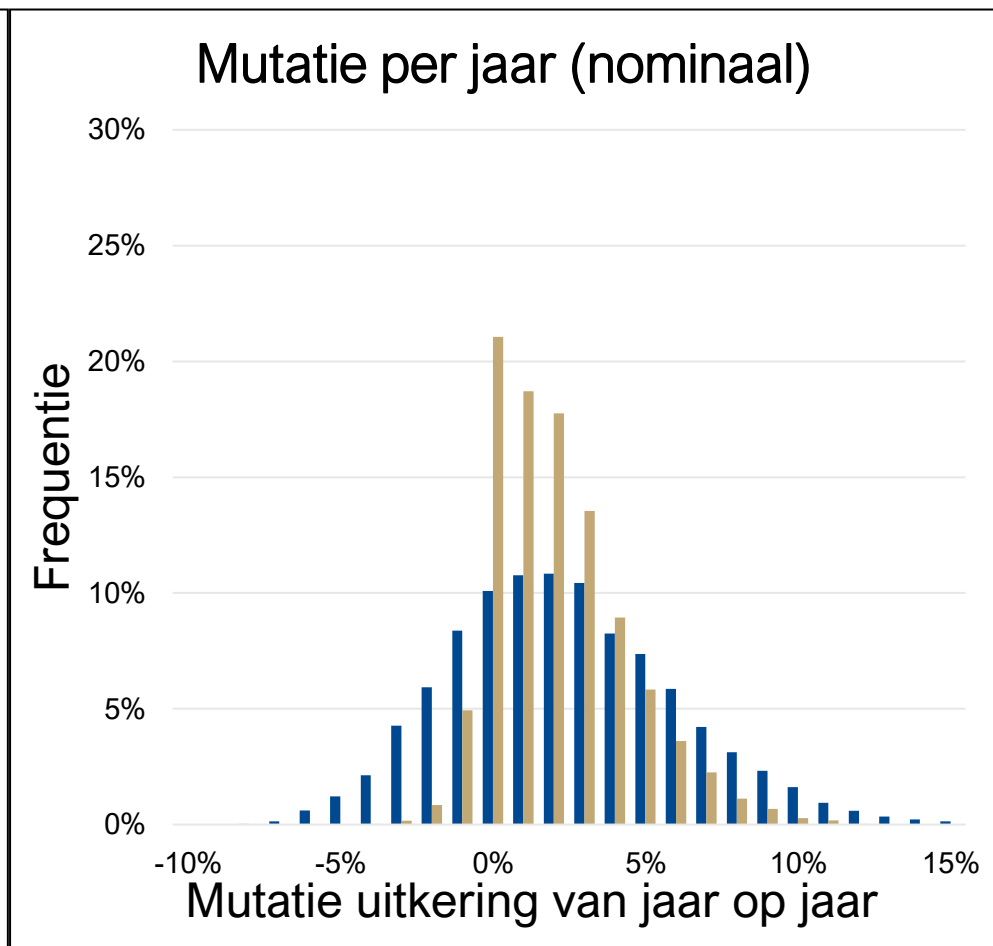
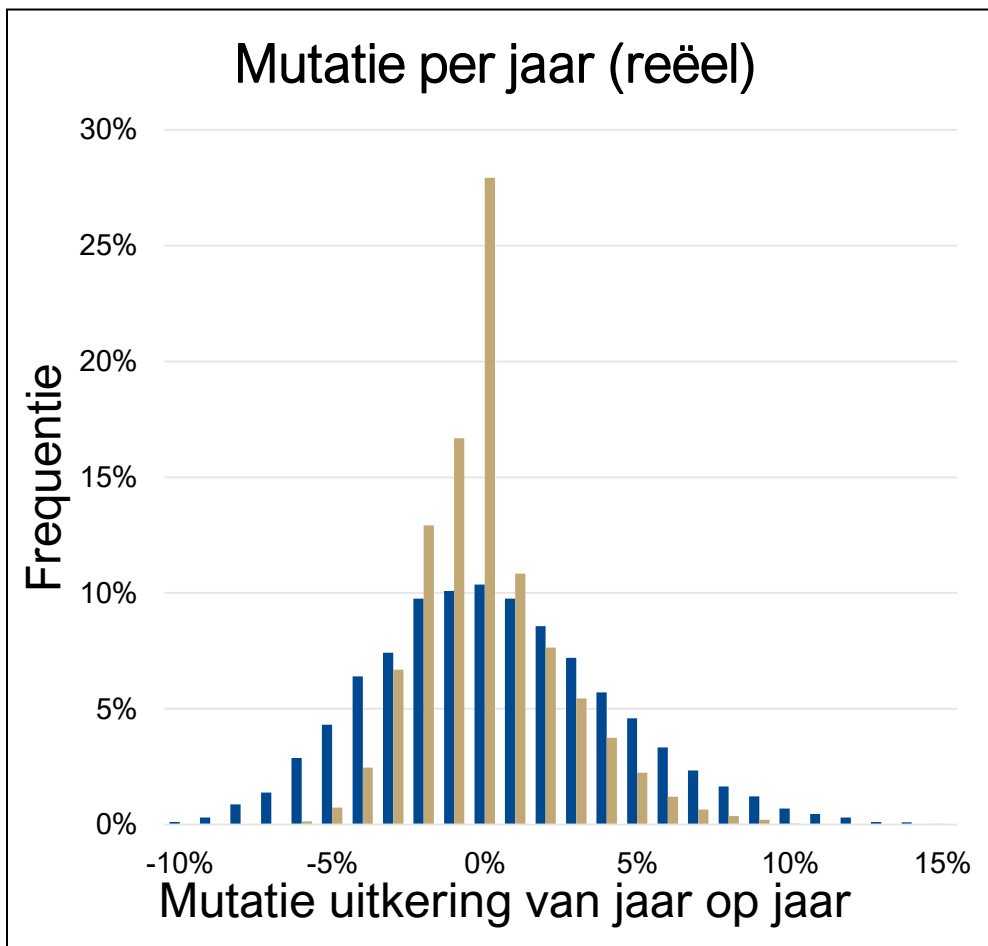
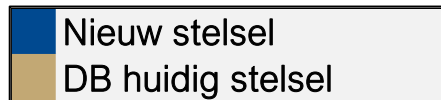
Uitkeringsbeleid	NPC	WVP met solidariteitsreserve	WVP zonder solidariteitsreserve
Kenmerken contract			
• Vaste uitkering	X	✓	✓
• Variabele uitkering	✓	✓	✓
Keuzes variabele uitkering			
• Projectierendement	✓	✓	✓
• Spreiden rendement	✓	✓	✓
Keuzes uitkeringsfase			
• Flexibilisering	✓	✓	✓
• (Beperkt) shoprecht	X	✓	✓
Voor wie	Iedereen	Verplicht: BPF/BRP	Niet verplicht: OPF/APF

Vaste versus variabele uitkering

- Een vaste uitkering hoeft niet gelijkblijvend te zijn
- Een variabele uitkering hoeft niet heel volatiel te zijn

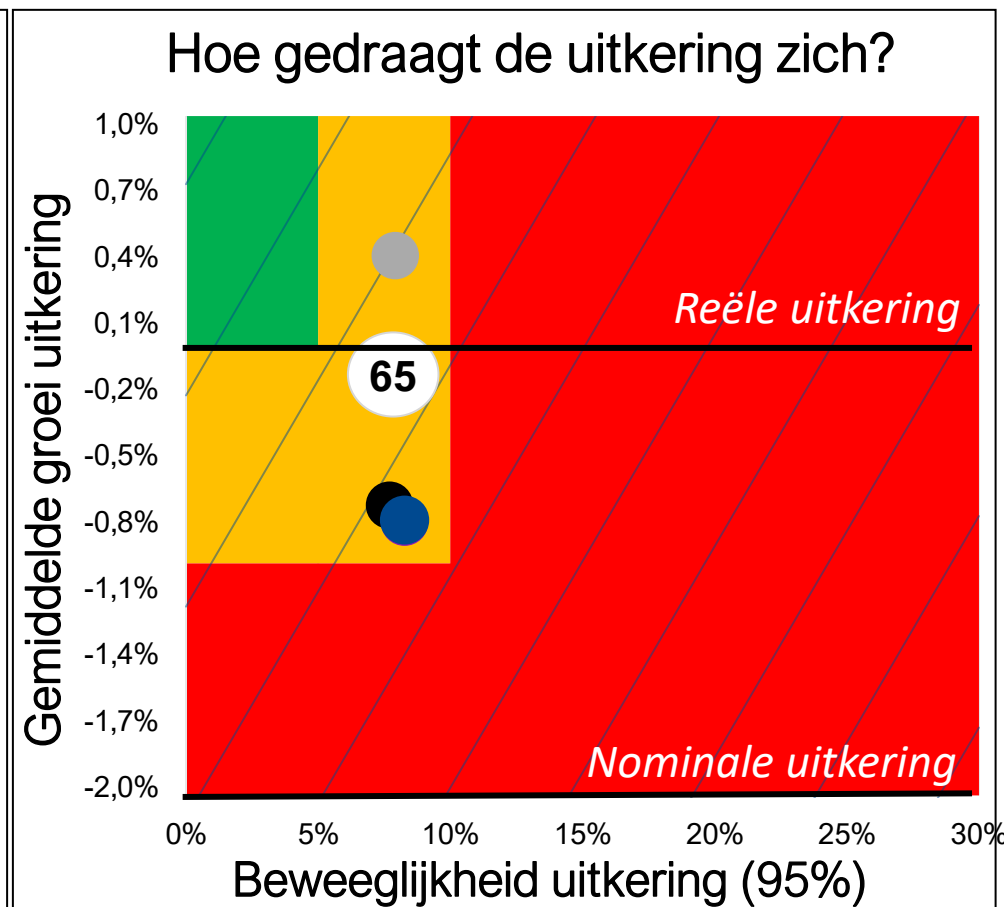
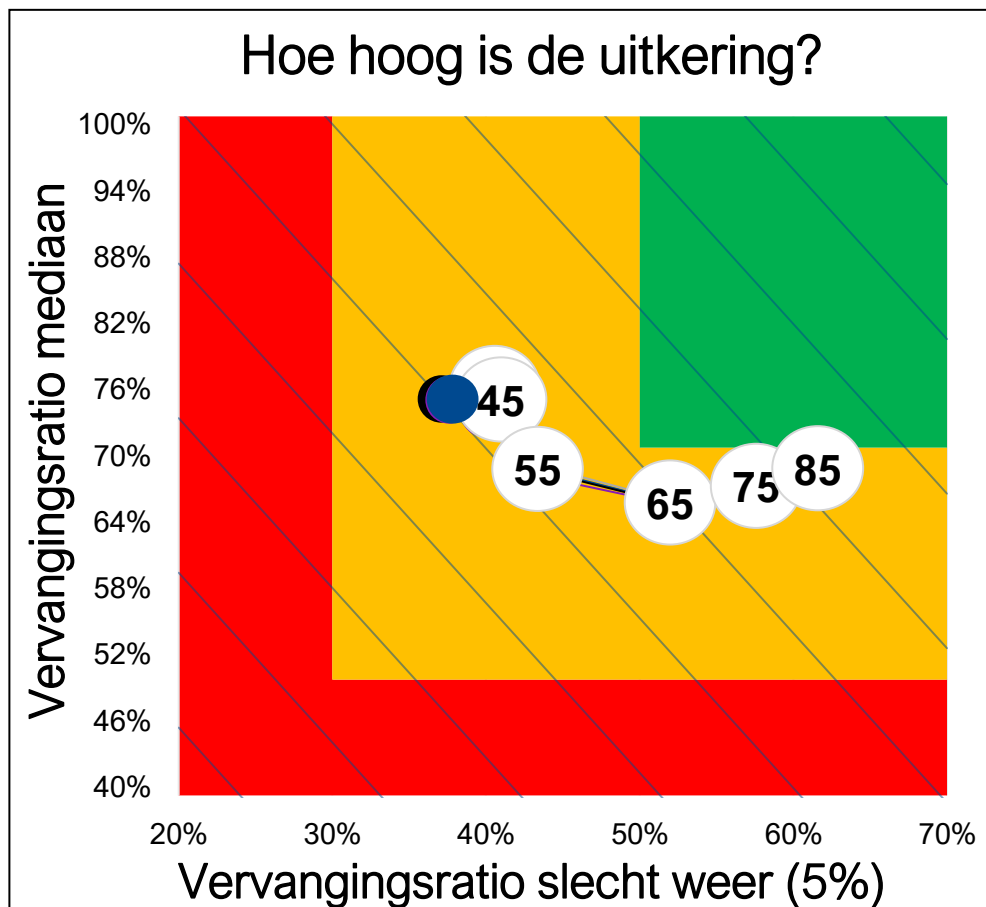
Premie en beleggen nieuw stelsel versus DB

De 'kortingen' en 'indexaties' zijn in nieuw stelsel in de basis breder gespreid
Via beleid kan spreiding gestuurd worden

Impact keuze projectierendement (1/2)

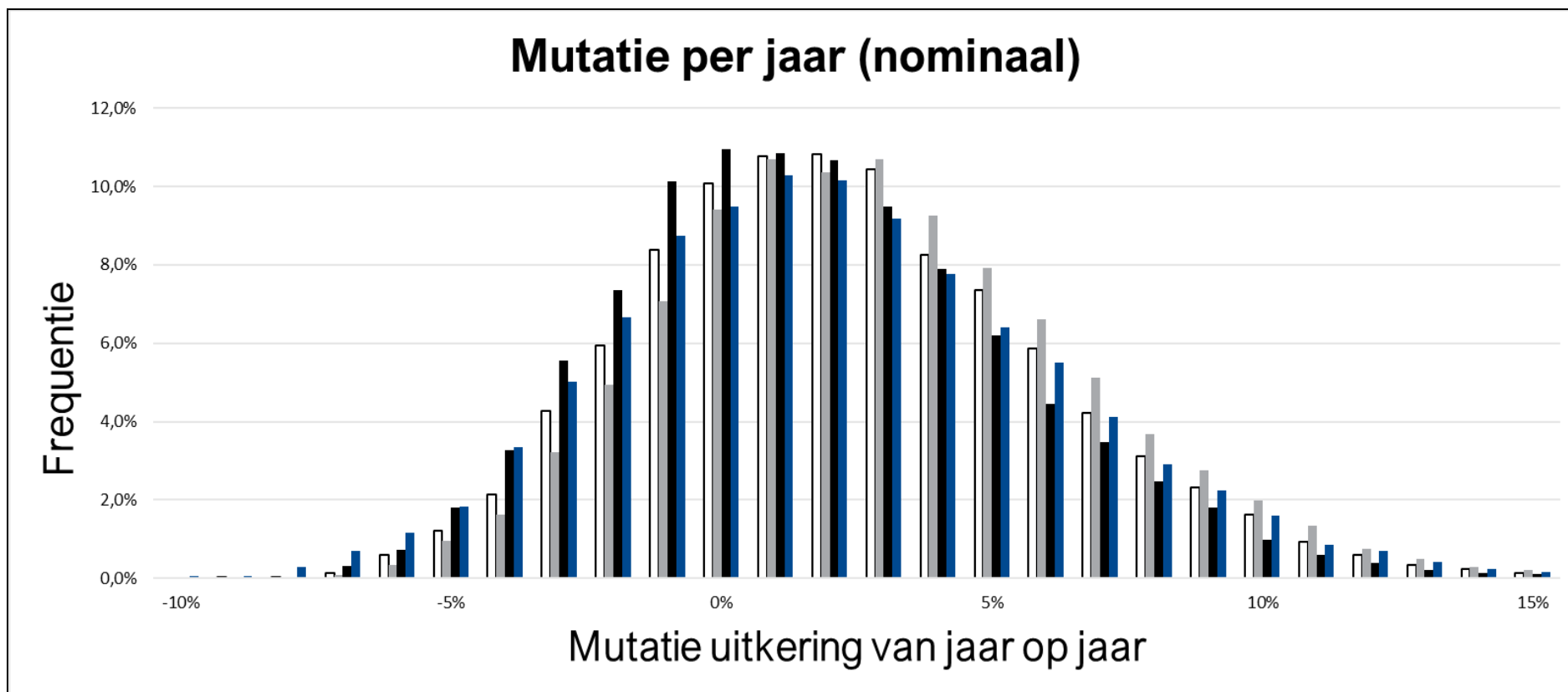
Reëel verwacht rendement	1.000
Reëel verwacht rendement - 0,5%	945
Maximaal verwacht rendement	1.073
Zuivere marktrente	1.043

- Keuze projectierendement heeft nauwelijks impact op vervangingsratio en de volatiliteit, wel op het *gemiddelde* verloop van de uitkering.
- Verhouding RTS en projectierendement afhankelijk van rente

Impact keuze projectierendement (2/2)

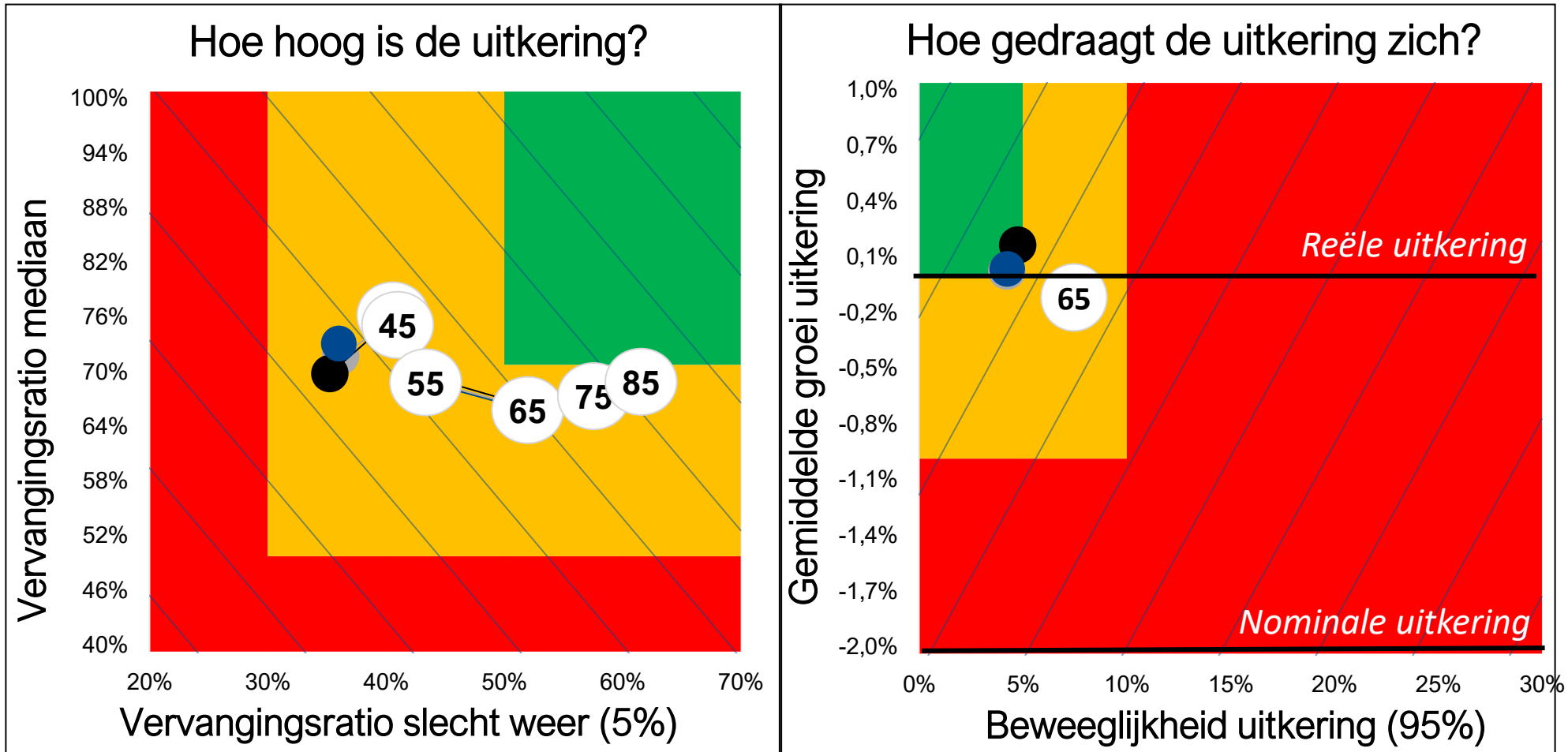
Reëel verwacht rendement	1.000
Reëel verwacht rendement - 0,5%	945
Maximaal verwacht rendement	1.073
Zuivere marktrente	1.043

- Lager projectierendement = lagere startuitkering = grotere kans op verhoging
- Impact op spreiding van verhogingen en verlagingen is relatief beperkt
- Wanneer verwachtingen projectierendement voor langere tijd mogen worden vastgesteld resulteert stabielere uitkering dan o.b.v. RTS

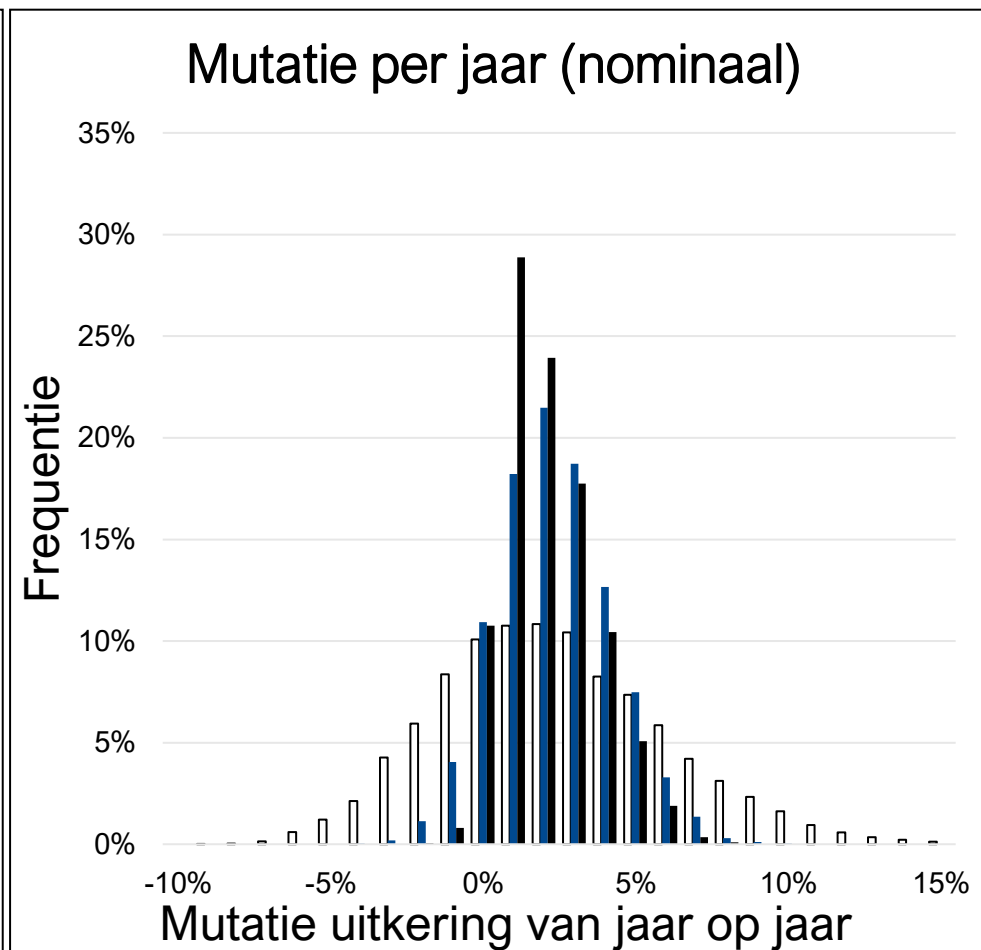
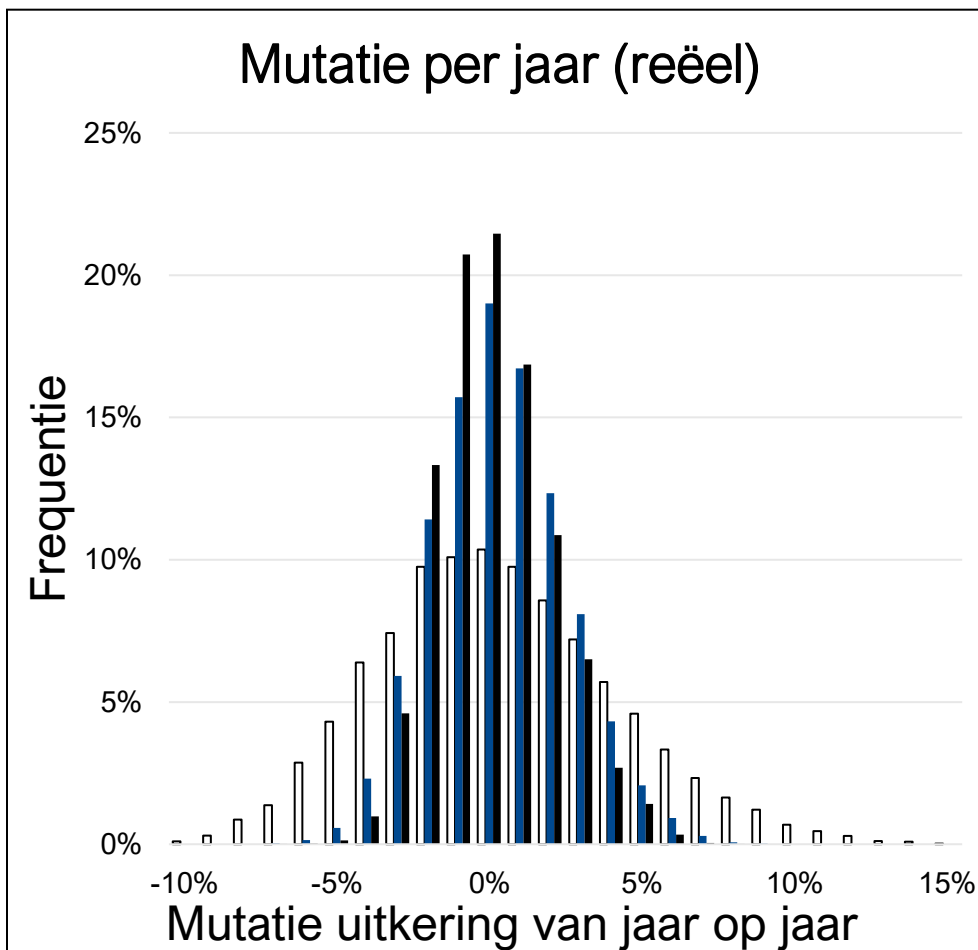
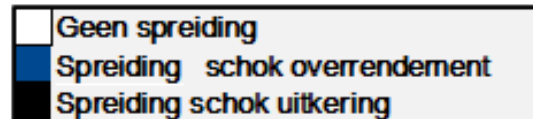
Impact van spreiding (1/2)

Geen spreiding
Spreiding schok overrendement
Spreiding schok uitkering

Spreiding van de uitkering heeft geen impact op de hoogte, wel op de beweeglijkheid van de uitkering.

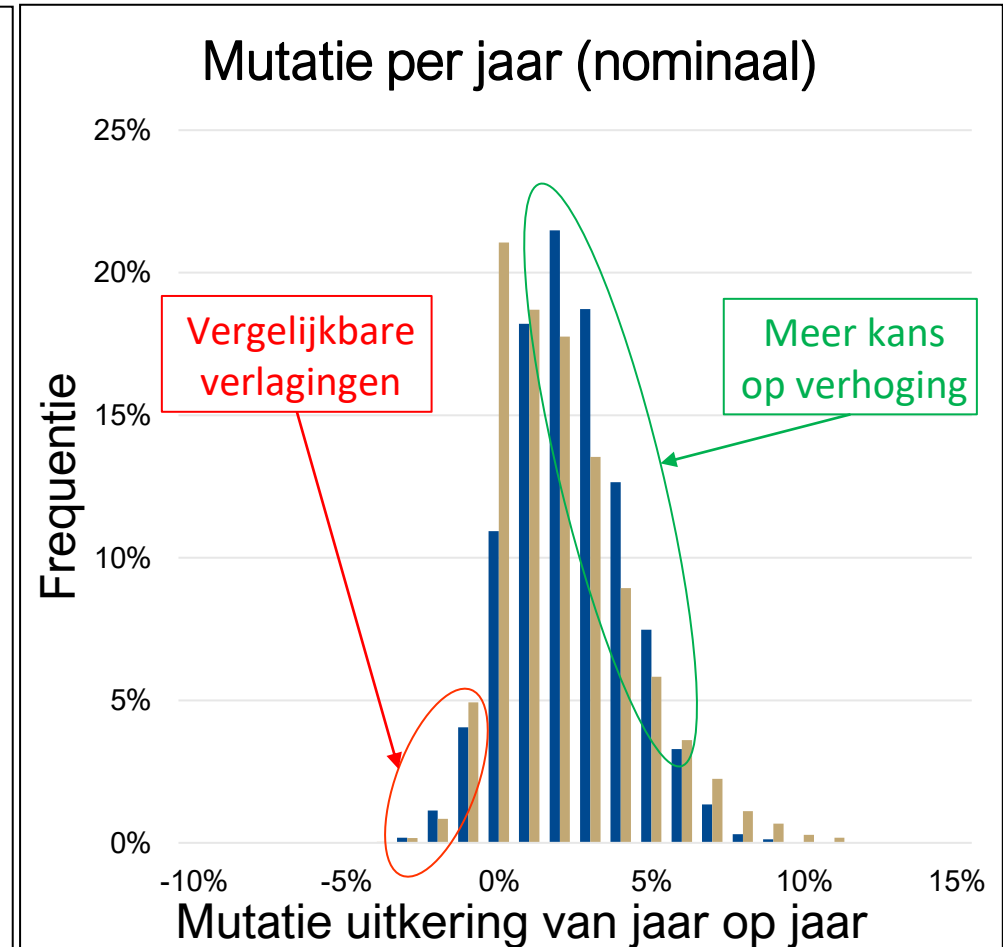
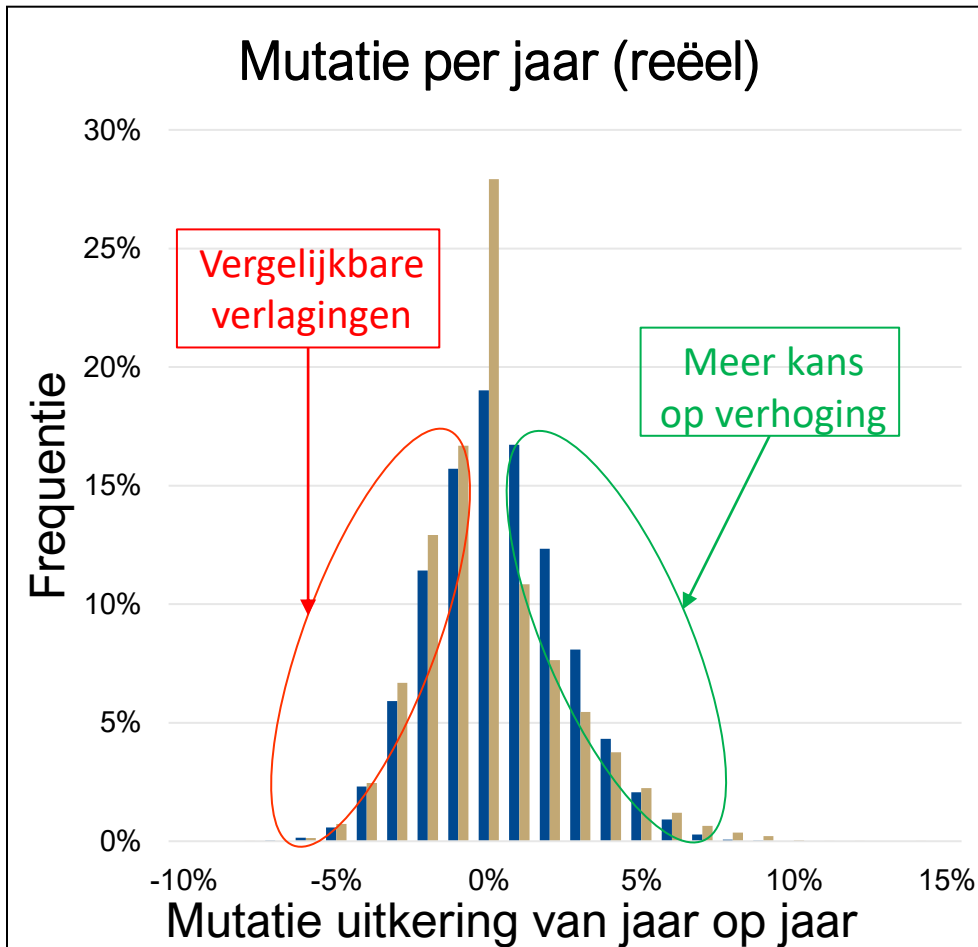
Impact van spreiding (2/2)

Door spreiding van schokken worden de mutaties van de uitkering minder groot van jaar op jaar, zowel nominaal als reëel

Nieuw stelsel met spreiding vs. DB

Nieuw stelsel
DB huidig stelsel

Spreiden overrendement: verlagingen vergelijkbaar met DB en verhogingen groter.
Let op: Conclusie is sterk afhankelijk van startdekkingsgraad DB ! (voorbeeld: 100%)

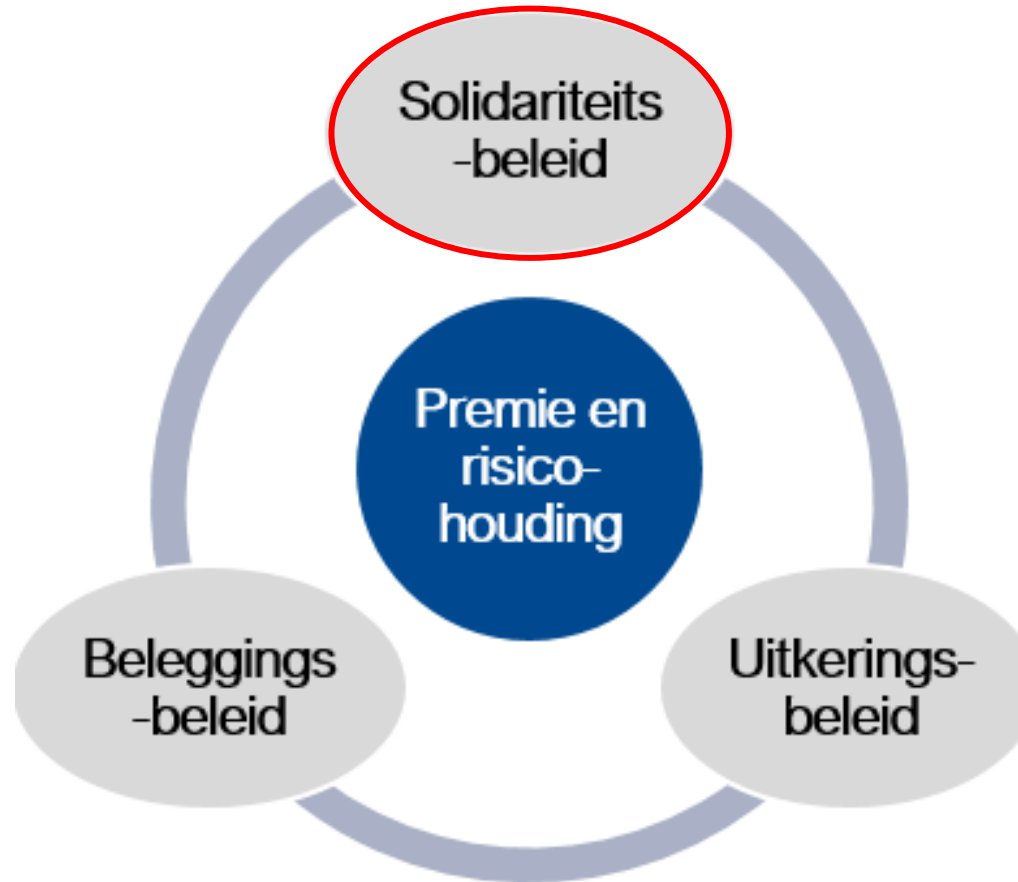
Conclusies uitkeringsbeleid

- In de basis is de variabele uitkering binnen het nieuwe stelsel minder stabiel dan binnen het huidige DB-stelsel.
- Met de keuze voor het projectierendement kan de hoogte van de variabele uitkering bij aanvang en het gemiddelde verloop van de uitkering vanaf aanvang worden gestuurd.
- Middels het spreiden van schokken kan de stabiliteit van een variabele uitkering worden vergroot.
 - In het voorbeeld lijkt de stabiliteit na spreiding op een huidige DB-uitkering
 - Let op: conclusie is afhankelijk van startdekkingsgraad!
- In de praktijk kan een variabele uitkering (NPC en WVP) erg lijken op een vaste uitkering (alleen WVP)

Centrale vraag: Waar zou de uitkering straks aan moeten voldoen?

Beleid in het nieuwe stelsel

Wat zijn de doelstellingen van het solidariteitsbeleid?

Solidariteitsbeleid: Wat valt er te kiezen?

Solidariteitsbeleid	NPC	WVP met solidariteitsreserve	WVP zonder solidariteitsreserve
Kenmerken contract			
• Solidariteitsreserve	✓	✓	✗
• Beschermingsrendement	✓	✗	✗
Keuzes solidariteitsreserve			
• Vullen: 10% premie / 10% rendement	✓	✓	✗
• Onttrekken: Gelijk / leeftijdsafhankelijk/...	✓	✓	✗
• Welke risico's delen? Langleven / beleggingsrisico / ...	✓	✓	✗
Voor wie	Iedereen	Verplicht: BPF/BRP	Niet verplicht: OPF/APF

Solidariteit – wat wordt daaronder verstaan?

- Binnen huidig stelsel worden risico's via dekkingsgraad gedeeld. In nieuw pensioenstelsel is delen van risico's keuze.
- Elke pensioenregeling dekt de verzekeringstechnische risico's: Overlijden voor de pensioendatum, (premielvrijstelling bij) arbeidsongeschiktheid.
- Risico's, die in nieuw pensioenstelsel 1 op 1 effect kunnen hebben op uitkering
 - Beleggingsresultaten, zoals aandelenkoersen en rentestanden.
 - Macrolanglevenrisico i.v.m. nieuwe sterfteprojecties, waaruit blijkt dat de verwachte levensverwachting is gestegen of gedaald.
 - Microlanglevenrisico: het risico dat deelnemers langer of korter leven dan eerder ingeschat.

Solidariteit - Micro langlevenrisico

- Definitie: het risico dat een individuele deelnemer langer leeft dan verwacht
- Binnen WVP regeling zonder solidariteit is vaak sprake van een “levenbonus”
 - Verdeling van vrijvallende gelden
- Binnen nieuw stelsel aanvulling mogelijk
 - Via solidariteitsreserve (NPC en WVP+ verplichte regeling): kan leeg raken!
 - Via beschermingsrendement (NPC)

Actuariële factor zonder rente (OP + 70%PP)	68: 22,7493	69: 21,7915	-/- 0,2%
	90: 6,0306	91: 5,5850	-/- 10%

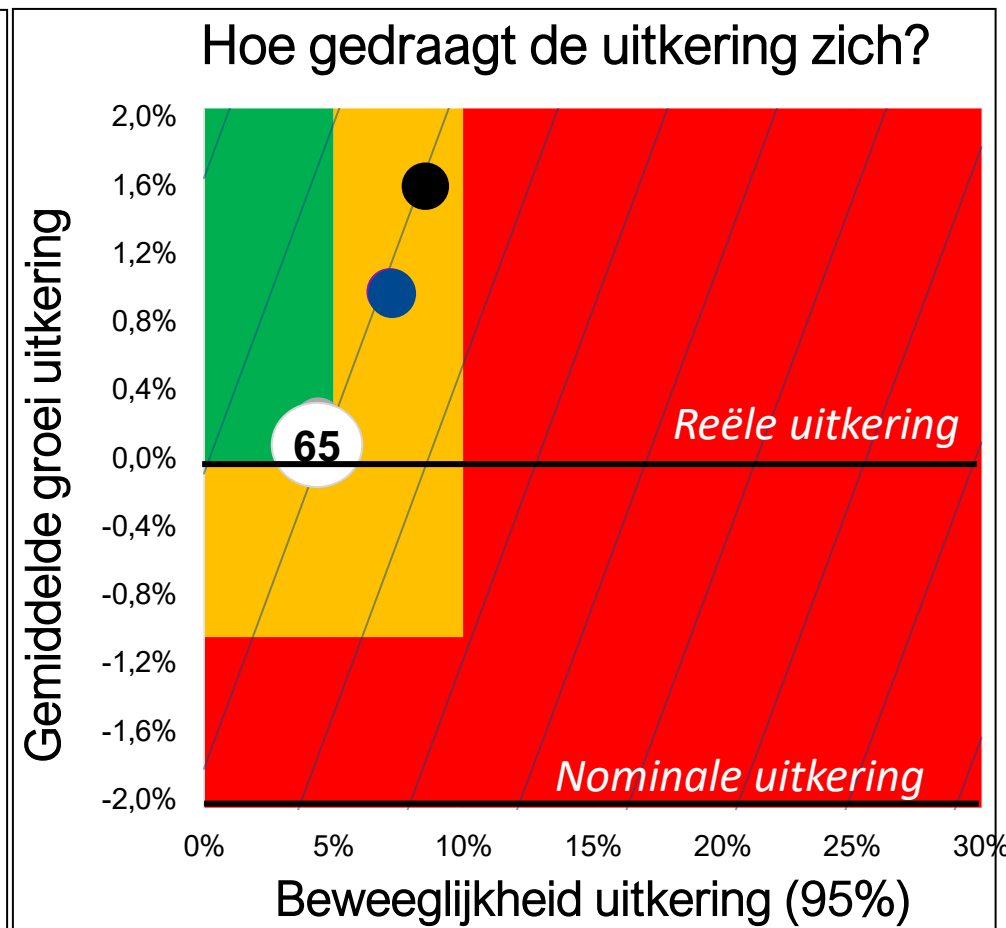
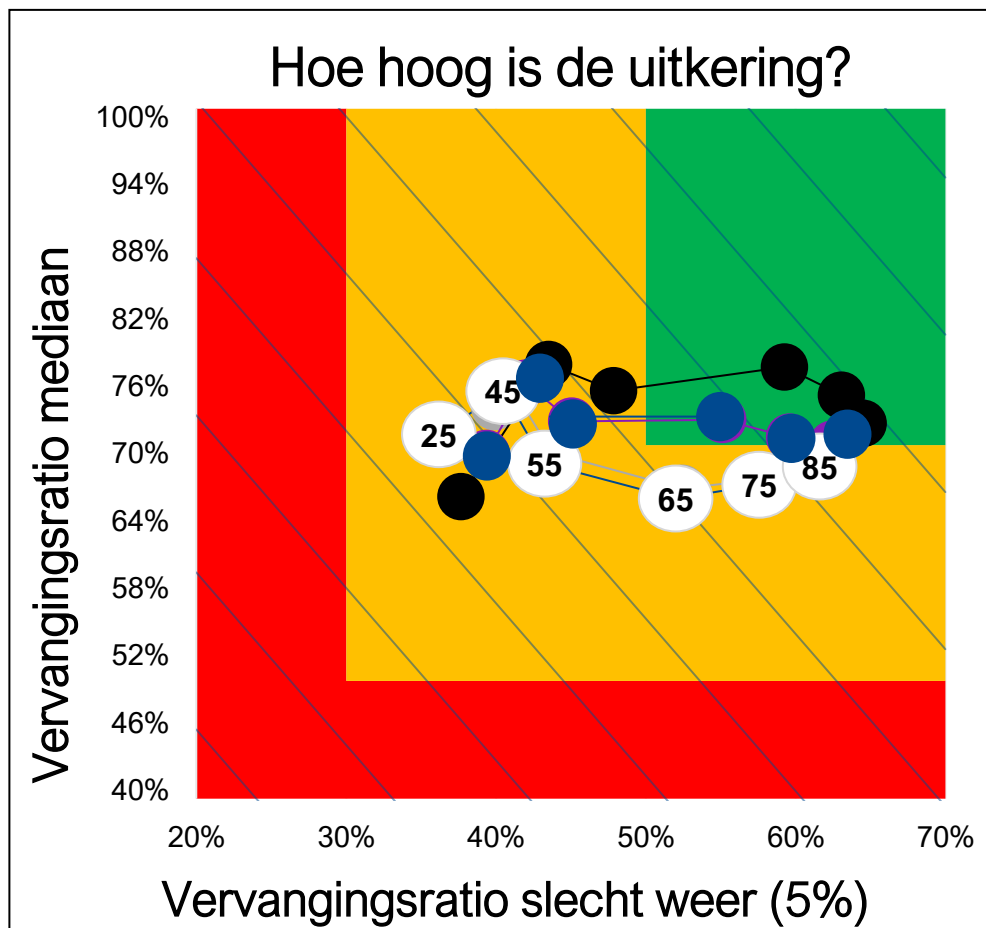
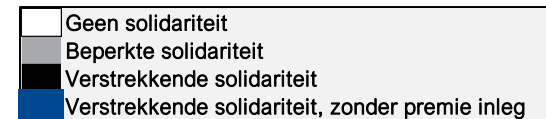
- Als “levenbonus” voor 68-jarige $< 0,2\%$ daalt uitkering.
- Hoe ouder de deelnemer, hoe groter dit effect. Voor 90-jarige 10% benodigd.

Solidariteit - Macro langlevensrisico

- Definitie: het risico dat de gemiddelde levensverwachting toeneemt
- Eens in de 2 jaar wordt de nieuwe levensverwachting vastgesteld door het actuariael genootschap. De effecten daarvan zijn niet constant.
- Binnen nieuw stelsel dekking mogelijk
 - Via solidariteitsreserve (NPC en WVP+ verplichte regeling): kan leeg raken!
 - Via beschermingsrendement (NPC)

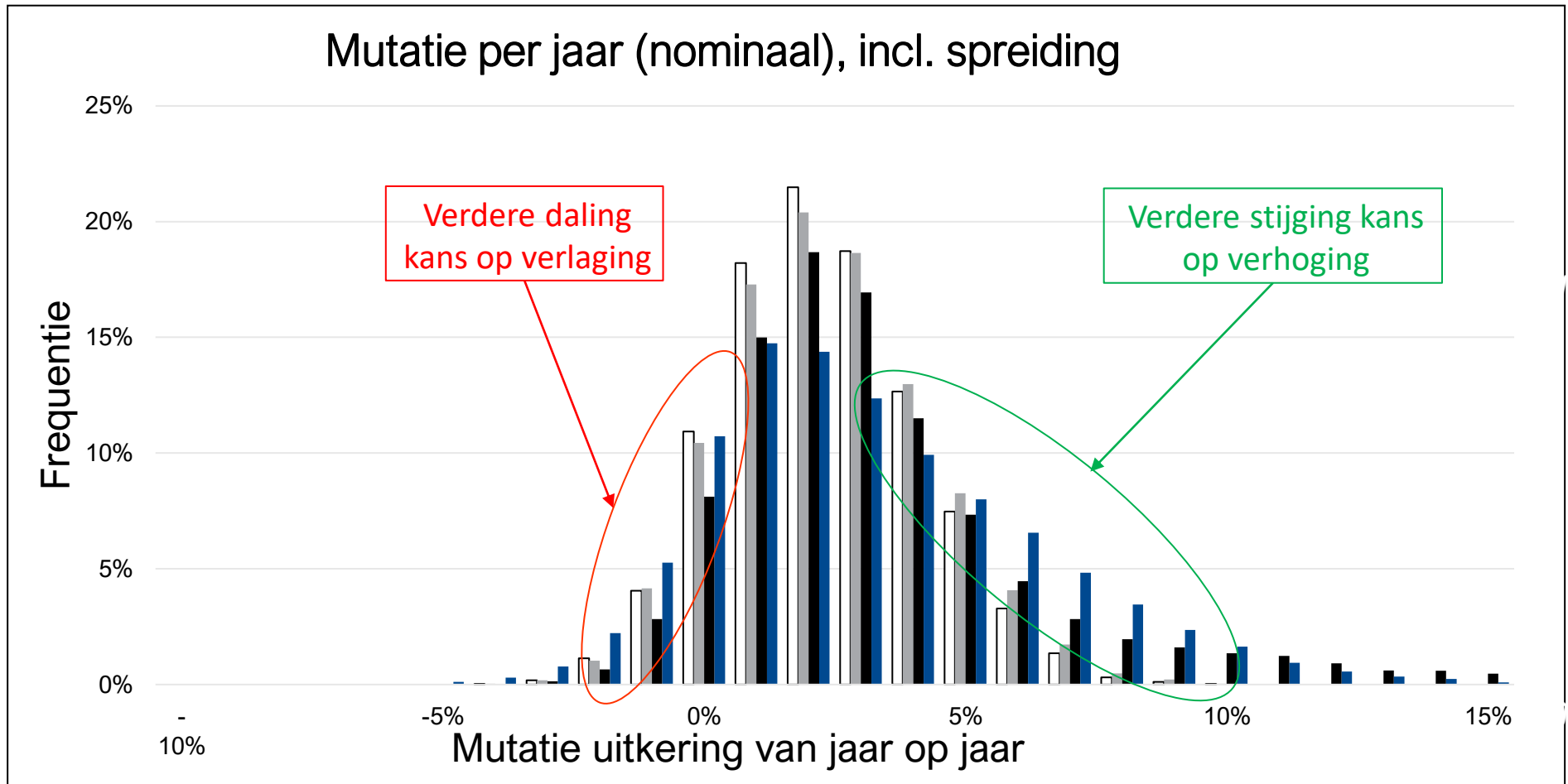
Zonder bijdrage uit solidariteit daalt of stijgt dan de uitkering

Solidariteit – Beleggingsresultaten (1/2)

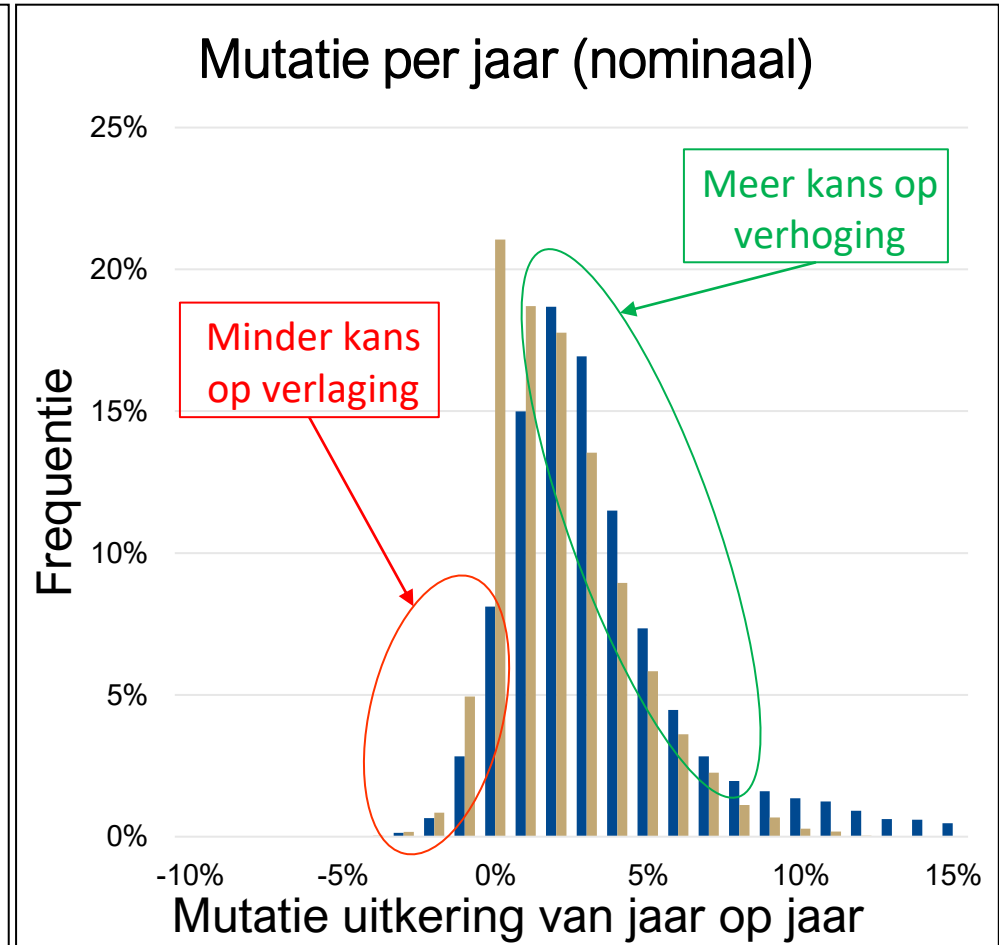
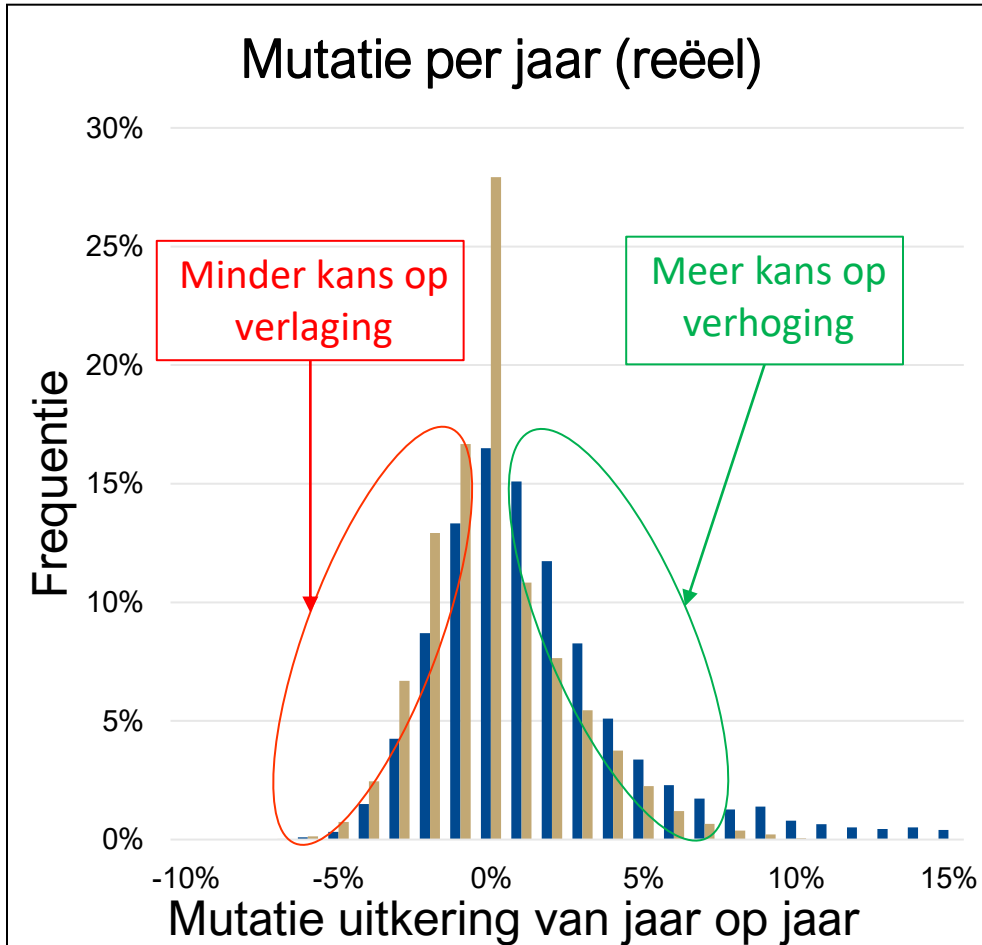
Solidariteitsreserve heeft impact, mits dit verder gaat dan beperkte solidariteit.
De groei en beweeglijkheid van de uitkeringen nemen toe.

Solidariteit – Beleggingsresultaten (2/2)

De verstreckende variant zorgt voor minder kans op verlaging. De verstreckende variant zonder premie inleg zorgt vooral voor grote kansen op grote plussen.

Spreiding en vergaande solidariteit vs. DB

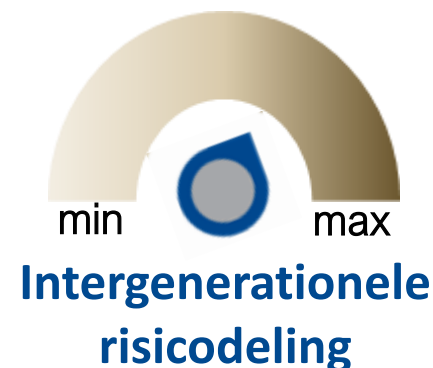

Met spreiding en solidariteit is uitkering minder gevoelig voor verlagingen en zijn verhogingen vaker mogelijk t.o.v. DB.

Let op: Conclusie is sterk afhankelijk van startdekkingsgraad DB ! (voorbeeld: 100%)

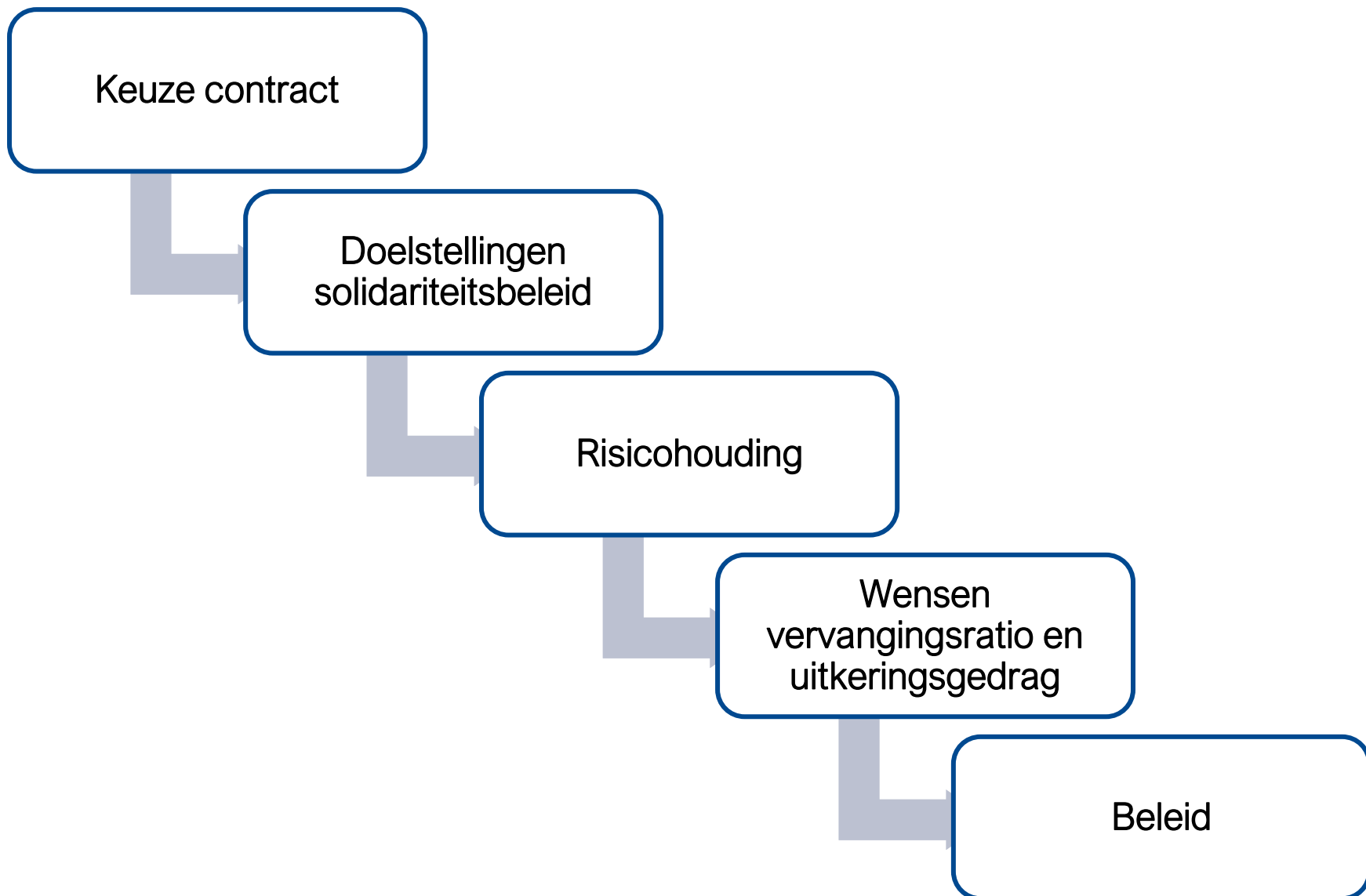
Conclusies solidariteitsbeleid

- Met solidariteit kunnen resultaten tussen generaties worden beïnvloed, mits er voldoende solidariteit wordt ingebouwd.
 - Niet alle vormen van solidariteit zichtbaar in ALM-berekeningen
- Met solidariteit kan ontwikkeling uitkering worden beïnvloed
 - Voorbeeld: gemiddelde stijging uitkering neemt toe en kans op verlagingen neemt af.
 - Afhankelijk van startpositie, veronderstellingen, vul- en onttrekregels en bestandsopbouw
 - Vul- en uitdeelregels zullen daarom naar verwachting per pensioenfonds verschillen en maatwerk zijn.
- Binnen NPC is meer solidariteit mogelijk dan binnen WVP.
 - Solidariteit binnen WVP niet voor alle fondsen mogelijk
 - Binnen NPC beschermingsrendement naast solidariteitsreserve

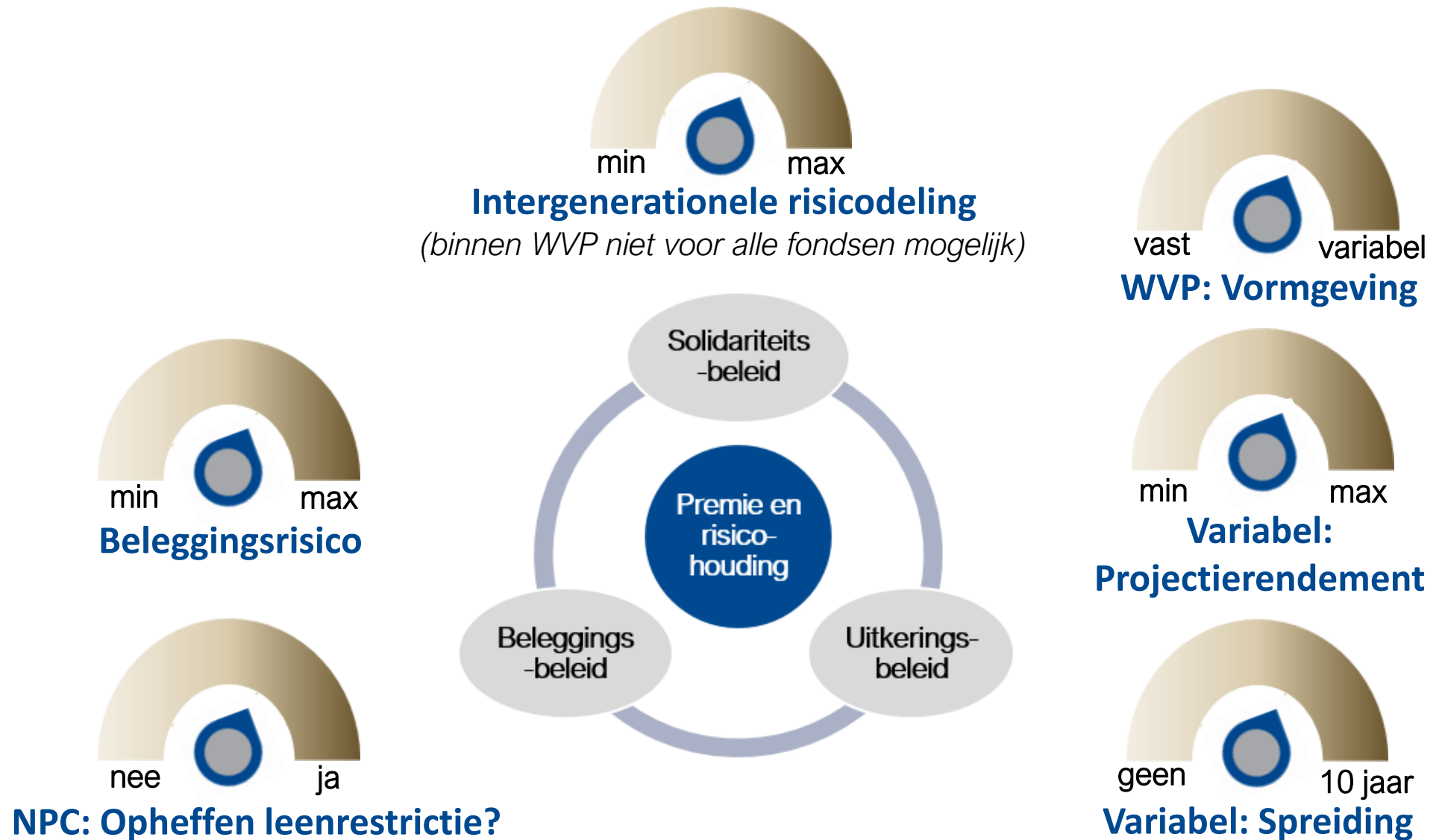

Centrale vraag: welke risico's worden intergenerationeel gedeeld?
En op welke wijze (vul- en onttrekregels)?

Kaders vormgeving beleid nieuw stelsel

Contractinrichting: “knoppen” op hoofdlijnen

Vragen?

Lonneke Thissen

lonneke.thissen@sprekelsenverschuren.nl

06 – 20 96 53 19

Ewout Schotanus

ewout.schotanus@sprekelsenverschuren.nl

06 - 33 05 89 03

Gerard Riemen

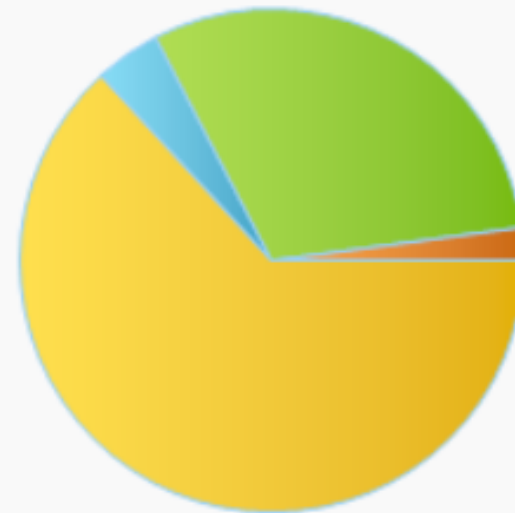
gerard.riemen@sprekelsenverschuren.nl

06 – 15 20 99 55

Poll resultaten

Nu het wetsvoorstel 1 jaar is vertraagd en de deadline is verschoven van 1-1-2026 naar 1-1-2027 gaat u?

- Gewoon door in het voorgenomen tempo en tijdschema (63%)
- De tijd nemen tot 1-1-2027 (4%)
- Het proces in een langzamer tempo doorlopen maar wel voor 1-1-2026 klaar zijn (30%)
- Ook een jaar wachten met het zetten van nieuwe stappen. (2%)

Poll resultaten

Indien u de mogelijkheid heeft om de leenrestrictie op te heffen, gaat u daar dan gebruik van maken?

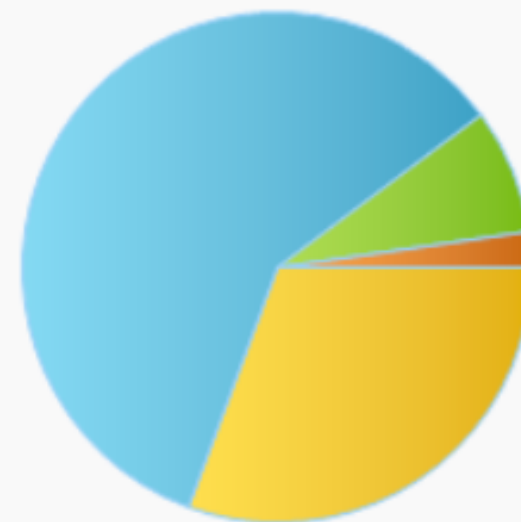
- Ja, met
toevoeging extra
risico (3%)
- Ja, met
herverdeling
risico-rendement
(7%)
- Nee
(22%)
- Dat weet ik
(nog) niet
(66%)

Poll resultaten

Met hoeveel procent mag wat u betreft een ingegane uitkering jaarlijks dalen in een slecht weer scenario?

- < 2%
(30%)
- 2% - 5%
(59%)
- 5% - 8%
(7%)
- Max. 10%
(2%)

Poll resultaten

Hoe belangrijk is voor u de solidariteitsreserve?

- U sluit ieder contract zonder solidariteitsreserve bij voorbaat uit. (40%)
- Als het mogelijk is een solidariteitsreserve te hanteren dan doet u dat. Maar het is geen doorslaggevende factor voor de keuze van het contract. (53%)
- U wenst geen gebruik te maken van een solidariteitsreserve. (5%)

